

Vuosikertomus 2016

Turvallisempaa ja terveempää elämää

Toiminta-ajatus ja visio

LähiTapiolan tehtävänä on turvata asiakkaidensa elämää ja menestystä. Visionamme on tarjota suomalaisille turvallisempaa ja terveempää elämää. Elämänturva merkitsee asiakkaillemme kokonaisvaltaista ja ennakoivaa palvelua.

LähiTapiola lyhyesti

LähiTapiola-ryhmä on keskinäinen eli asiakkaiden omistama yhtiöryhmä, joka palvelee henkilö-, maatila-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaita.

Yhtiöryhmän muodostavat 20 alueellista keskinäistä vakuutusyhtiötä sekä valtakunnalliset LähiTapiola Vahinkoyhtiö, LähiTapiola Henkiyhtiö, LähiTapiola Varainhoito sekä LähiTapiola Kiinteistövarainhoito.

LähiTapiolan henkilöstömäärä on noin 3 400, josta puolet työskentelee alueyhtiöissä.

Omistaja-asiakkaita on lähes 1,6 miljoonaa.

LähiTapiola Lappi

LähiTapiola Lappi on yksi LähiTapiola-ryhmän itsenäisistä, vakuutus-, säästö- ja sijoituspalveluja tarjoavasta alueyhtiöstä. Olemme Lapin maakunnan johtava vakuuttaja kotitalouksissa, maatiloilla ja yrityksissä. Palvelemme maantieteellisesti suurimmassa alueyhtiössä Ivalossa, Kemissä, Kemijärvellä, Kittilässä, Pellossa, Posiolla, Ranualla, Rovaniemellä, Sallassa, Sodankylässä, Tervolassa, Torniossa ja Ylitorniolla.

Lapin alueyhtiöllä on noin 57 000 omistaja-asiakasta ja 76 ammattilaista palvelee henkilö-, maatila-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaita. Tuotteisiin ja palveluihin kuuluvat vahinko- ja henkivakuuttaminen sekä sijoittamisen ja säästämisen palvelut. Kauttamme saa myös eläkevakuuttamisen palvelut.

LähiTapiola Lappi on asiakkaidensa omistama, jolloin asiakkailla on todelliset ja toimivat vaikuttamiskanavat ja oikeus osallistua alueyhtiön yhtiökokoukseen. Keskinäisen yhtiön omistaja-asiakkaat valitsevat yhtiökokouksessa hallintoneuvoston, johon kuuluu 20 jäsentä eri puolilta Lappia. Hallintoneuvosto valitsee kuusihenkinen hallituksen.

Sisällysluettelo

Kattava palveluverkosto tuo elämänturvan lähelle asiakasta.....	4
HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1. - 31.12.2016.....	6
LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016.....	6
Asiakkaat ja asiakasedut	8
Vakavaraisuus ja riskienhallinta	9
Hallinto, henkilöstö, palkitseminen.....	11
Vastuullisuus.....	13
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	14
Tulevaisuuden näkymät	15
LähiTapiola Lappi	16
Tuloslaskelma	16
Tase.....	17
Epäsuora rahoituslaskelma	18
Tunnusluvut.....	19
Tilinpäätöksen liitetiedot	20
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	20
Riskienhallinnan liitetiedot.....	24
LähiTapiola Lappi tuloslaskelman ja taseen liitetiedot.....	27
Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet.....	38
Ehdotus voiton käyttämisestä	40
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2016 allekirjoitukset	41
Tilinpäätösmerkintä	42
Tilintarkastuskertomus	43

Kattava palveluverkosto tuo elämänturvan lähelle asiakasta

Toimitusjohtajan katsaus

Marjatta Leiviskä

LähiTapiolan tehtävänä on turvata asiakkaidensa elämää ja menestystä. Lapin alueyhtiö tarjoaa asiakkaille kokonaisvaltaista palvelua koko maakunnassa kaikissa erilaisissa elämänvaiheissa. Osaava henkilöstömme kohtaa asiakkaita niin verkossa, LähiTapiolan toimipisteissä kuin asiakkaiden luona ja auttaa turvaamaan asiakkaiden terveyttä, taloutta ja turvallisuutta.

LähiTapiolan asiakkaat saavat oman yhtiön palvelua jokaisessa Lapin kunnassa. Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstömme on erikoistunut vahinkovakuuttamisen lisäksi henkilövakuuttamiseen, säästö- ja sijoituspalveluihin ja riskienhallintaan.

Henkilökohtaisella, paikallisella palvelulla huolehdimme asiakkaan kokonaisturvasta ja tuemme asiakkaan arkea. Tunnumme paikalliset olosuhteet ja yhteistyökumppanit. Olemme osa paikallista elinkeinoelämää, sillä käytämme Lapin yritysten palveluja korvausten hoidossa ja muussa toiminnassamme.

Keskittävien asiakkaiden määrä kasvoi vuonna 2016, mikä vahvistaa asiakkaiden kokonaisturvaa ja vauhdittaa matkaamme elämänturvan ammattilaisiksi. Menetimme kuitenkin markkinaosuutta henkilöasiakkaissa, sillä asiakkaat vaihtavat vakuutusyhtiötä entistä herkemmin. Verkon hintatarjoukset ovat tehneet vakuutusyhtiön vaihtamisesta entistä helpompaa. Hinnan merkitys korostuu asiakkaan itsepalvelukanavissa, mutta me haluamme erottautua myös ennakoimalla asiakkaan tilanteita ja auttamalla heitä varautumaan tuleviin asioihin.

Kiristynyt kilpailu kannusti myönteisiin uudistuksiin

Lapissa on pitkä talvi, joka tuo haasteita sekä ajoneuvo- että rakennusvakuuttamiseen ja nostaa alueen korvausmenoja. Vuonna 2016 kykenimme kuitenkin parantamaan kannattavuuttamme korvauskulujen alentuessa reippaasti. Erikoistuminen on parantanut osaamista, ja tekijöiden aktiivisuus ja ammattitaito on parantunut kaikilla asiakaslohkoilla. Tehostimme toimintaamme myös keskittymällä asiakastyöhön. Saimme aikaan tavoitteen mukaiset kulusäästöt.

Kannattavuuden parantamiseksi tehty työ paransi alueyhtiön korvaussuhdetta. Myös sijoitustoiminnan tuotot olivat hyvät, ja yhtiön kokonaistulos parani selvästi.

Organisaatiomme koki perusteellisen muutoksen, kun paikallisyksiköt muutettiin myyntikanavakohtaiseksi toiminnaksi. Toimistojen asiakastyytyväisyys nousi loppuvuoden aikana, kun asiakaskokemuksen parantamiseen kiinnitettiin enemmän huomiota. Toimistoilla keskityttiin käyvien asiakkaiden palveluun, ja saapuvien puhelujen hoito siirtyi Palveluyhtiön asiakaspalvelukeskukseen.

Franchising-paikallispalvelu päättyi Rovaniemen Saarenkylässä, ja asiakaspalvelu ja edustajatoiminta siirtyivät Rovakadun toimistoon. Tornion paikallispalvelu muuttui alueyhtiön omaksi toimistoksi. Maakuntien palvelutaso turvattiin kehittämällä

palvelupisteiden toimintaa Ivalossa, Sodankylässä, Kittilässä, Pellossa, Posiolla ja Ranualla. Kemijärven toimisto muutti Koillismaan Osuuskaupan uuden S-Marketin yhteyteen. S-Pankki muutti Rovakadun toimistolta vuoden vaihteessa omiin tiloihin Rovaniemen keskustassa.

Olemme mukana paikallisessa turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämässä, muun muassa jakamalla heijastinliivejä Lapin päiväkodeille ja jumppakerhoille, kampanjoimalla pyöräkympärien käytön puolesta sekä jakamalla kosteusvahteja asiakkaille vesivahinkojen estämiseksi. Lisäksi olemme mukana Pidä Lappi Siistinä ry:n toiminnassa ja talkoissa.

Vastuullisuudesta ja ennaltaehkäisystä hyvä esimerkki on Sankarikoulutus, jonka avulla asiakkaamme saivat alkusammutuskoulutuksen maksutta. Lapissa tähän koulutukseen osallistui yli 1 000 henkilöä.

Valoisia viestejä tulevasta

Lapin taloudessa on näkyvissä positiivisia merkkejä vuodelle 2017. Matkailun näymät ovat erityisen valoisat. Lapissa ala kasvoi viime talvena yli kymmenellä prosentilla, ja alan yrittäjät uskovat vähintään samanlaiseen loikkaan tulevana talvena. Myös Lapin teollisuuden vienti on kasvanut, ja suunnitteilla olevat biojalostushankkeet Kemiin ja Kemijärvelle vaikuttavat merkittävästi työllisyyteen ja yritystoimintaan. Talouden positiiviset viestit tuovat mahdollisuuksia myös vakuutusmarkkinoilla niin henkilöasiakas- kuin yritysliiketoimintaan.

Asiakkaat vaihtavat Lapissa herkästi vakuutusyhtiötä. Paremmen asiakasanalytiikan avulla voimme kontaktoida poistumaherkkiä asiakkaita ja hoidamme asiakkaan turvan ajan tasalle. Asiakanalytiikan avulla tunnistetaan myös lisämyyntipotentialia aiempaa paremmin. Organisaatio on uudistunut myyntikanavakohtaisesti siten, että esimies keskittyy yhteen myyntikanavaan. Tuki ja osaaminen ovat parantuneet kaikkien osalta. Kun myös talouden näymät Lapissa ovat positiiviset, voimme olla luottavaisia menestymiseen elämänturvayhtiönä.

Parhaimmat kiitokset asiakkaillemme uskollisuudesta omaa Lapin alueyhtiötä kohtaan ja palautteista toimintamme kehittämiseen. Haluan lämpimästi kiittää henkilöstöämme vahvasta sitoutumisesta ja ututteruudesta isojen muutosten keskellä. Lämmin kiitos hallinnolle aktiivisesta keskustelusta ja osallistumisesta alueyhtiömme kehittämiseen.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1. – 31.12.2016

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Lappi) kuuluu LähiTapiola-ryhmään, jonka johtavana yrityksenä toimii LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö, y-tunnus 0211034-2). LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös on julkaistu LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016

LähiTapiola Lapin kokonaistulos parani edellisestä vuodesta

- LähiTapiola Lapin kannattavuus parani selvästi korvausmenon alentuessa lähes 3 milj.euroa
- sijoitustoiminnan tuotot olivat toimintaympäristön yllättävistä tapahtumista huolimatta hyvät

Tulostiivistelmä

(% / milj. euroa)	2016	2015
Liiketulos	1,1	1,5
Kokonaistulos	2,0	-2,4
Tilikauden tulos	0,6	1,8
Vakuutustekninen Kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-0,3	-3,7
Kokonaispääoman tuotto, %	4,0	-4,7
Vakavaraisuussuhde, %	258	

Maksutulo hiipui edellisestä vuodesta -1,5 %, sen sijaan maksutuotot kasvoivat 0,7 %. Eniten tulokseen vaikutti korvauskulujen putoaminen edellisestä vuodesta 2,9 miljoonalla eurolla, jolloin korvaussuhde parani 65,6 %:in. Yhdistetty kulusuhde oli 101,4 %. Vakuutustekninen tulos ennen tasoitusmäärän muutosta oli - 0,3 miljoonaa euroa. Myös sijoitustoiminnan nettotuotot paranivat edellisestä vuodesta 1,4 miljoonaan euroon.

Liiketoiminta-alueet

Vakuutusmaksutulo heikkeni edellisestä vuodesta, asiakkaita ja markkinaosuutta menetettiin kovassa kilpailutilanteessa. Myyntiedustajien määrä alueyhtiössä väheni, ja franchising-toiminta päättyi Rovaniemen Saarenkylässä ja Torniossa. Näillä toimenpiteillä saatiin tehostettua yhtiön toimintaa, toisaalta myynnissä jäätin jälkeen edellisestä vuodesta.

Yhtiön kannattavuus parani selvästi riskisuhteen pienentyessä 79,0 prosentista 65,6 prosenttiin.

Avainluvut

(% / milj. euroa)	2016	2015
Riskisuhde ilman perustekorkokulua, %	65,6	79,0
Riskisuhde, %	65,6	79,0
Toimintakulusuhde, %	35,8	36,4
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %	101,4	115,4
Yhdistetty kulusuhde, %	101,4	115,4
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in, %	5,5	2,8
Vak.tekninen vastuuvelka	33,7	33,9
Oma pääoma	10,1	9,5
Pohjarahasto	0,8	0,8
Tilikauden voitto/tappio	0,6	1,8
Muut oman pääoman erät	8,7	6,9
Taseen loppusumma	45,6	45,5

Liiketulos

Liiketulos oli 1,1 milj. euroa, edellisenä vuonna 1,5 milj. euroa.

Maksutulo ja maksetut korvaukset

Maksutulo oli 24,9 milj. euroa (2015 25,3 milj. euroa). Korvauskulut olivat 17,8 milj. euroa (2015 20,7 milj. euroa).

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde parani edellisestä vuodesta 101,4 prosenttiin (ed.v. 115,4 %)

Muut tuotot ja kulut

Muut tuotot olivat 1 670 000 euroa (ed.v. 1 942 000 e). Muut kulut olivat 1 663 000 euroa.

Sijoitustoiminta

Sijoitukset yhteensä olivat 44,0 milj. euroa ja tuotto käyvin arvo in oli 5,5 %.

Osakesijoitukset olivat 7,3 milj. euroa, niiden osuus oli 16,5 % sijoituksista. Osakesijoitusten tuotto oli 10,0 %. Korkosijoitukset olivat 28,5 milj. euroa, osuus 64,8 % sijoituksista. Korkosijoitusten tuotto oli 5,5 %. Korkosijoituksista pitkiä korkosijoituksia oli 25,2 milj. euroa, joiden tuotto oli 6,3 %. Lyhyitä korkosijoituksia oli 3,3 milj. euroa, joiden tuotto oli 0,5 %.

Kiinteistösijoitukset olivat 6,6 milj. euroa, osuus 15 %. Kiinteistösijoitukset tuottivat 4,9 %.

Loput sijoitukset olivat pääomasijoituksia (0,1 milj. euroa, osuus 0,3 %, tuotto -0,5 %), vaihtoehtoisia sijoituksia (0,8 milj. euroa, osuus 1,9 %, tuotto 1,4 %) ja

strategisia sijoituksia (0,7 milj. euroa, osuus 1,6 %, tuotto 3,4 %).

Tilikauden merkittävät tapahtumat

Vuonna 2016 käynnistyi uusi elämänturvastrategia. S-ryhmän strategisen yhteistyön tuloksena LähiTapiolan vakuutukset otettiin käyttöön S-mobiilipalvelussa. Asiakas- ja vakuutusjärjestelmien uudistaminen käynnistettiin uuden strategian mukaisesti.

Solvenssi II vakavaraisuussäntely astui voimaan vuoden 2016 alussa. Uuteen säntelyyn on varauduttu jo aikaisemmin päivittämällä hallintojärjestelmä vastaamaan uudistetun vakuutusyhtiölain säännöksiä sekä kehittämällä vakavaraisuuden ja riskienhallinnan laskenta- ja raportointijärjestelmiä sekä raportointikäytäntöjä vaatimusten mukaisiksi.

LähiTapiola Lapin hallintoneuvosto on 15.12.2016 päättänyt yhtiön toiminnan laajentamisesta käsittämään 1.7.2017 myös lakisääteisen liikennevakuutuksen. Yhtiö on 19.12.2016 jättänyt Finanssivalvonnalle hakemuksen toimiluvan laajentamisesta koskemaan myös liikennevakuutusta.

Lapin alueyhtiön organisaatio uudistui 1.11.2016 myyntikanavakohtaisesti siten, että edustajakanava erikoistuu henkilö- ja yritysasiakkaisiin ja kaikki toimistot toimivat samassa yksikössä yhtenä tiiminä. Keskittymällä tiettyyn asiakaslohkoon haetaan parempaa asiakaskokemusta, asiakaspysyvyyden paranemista ja myynnin kasvua. Esimies keskittyy yhteen myyntikanavaan, jolloin tuki ja osaaminen paranee ja tehokkuus kasvaa samoin myyjien asiantuntemus ja osaaminen kehittyy.

Kannattavuuden parantamiseksi on tehty toimenpiteitä asiakaskantaan, tehostettu asiakas- ja riskinvalintaa ja toteutettu asiakas- ja lajikohtaisia hinnankorotuksia. Asiakashuolenpitoon on panostettu kannattavissa asiakkaissa ja näiden asiakkaiden vakuutusturvaa on täydennetty. Isoilta palovahingoilta vältyttiin toimintavuoden aikana.

Kemijärven toimisto muutti Koillismaan Osuuskaupan uuden S-Marketin yhteyteen 15.2.2016.

Saarenkylän franchising-toiminta päättyi 30.6.2016 ja asiakaspalvelu siirtyi Rovaniemen Rovakadun toimistolle. Myös Saarenkylän myyntiedustajat muuttivat loppuvuoden aikana Rovakadulle.

Tornion franchising-toiminta muuttui organisaatiomuutoksen yhteydessä 31.10.2016 alueyhtiön omaksi toimistoksi ja myyntiedustajat siirtyivät kotitalous- ja yritystiimiin edustajiksi.

Asiakkaat ja asiakasedut

LähiTapiola-ryhmän toiminnan ylijäämä käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi maksun alennuksina, asiakashyvityksinä ja palvelujen kehittämisenä. Osa tuloksesta käytetään kartuttamaan yhtiön vakavaraisuutta, jolloin varmistetaan asiakkaiden edut tulevaisuudessakin.

Omistaja-asiakkaan palveluetuja ovat muun muassa TerveysHelppi, Älyhenkivakuutus ja Hätäpalvelu. Vuonna 2016 noin 27 000 henkilölle koulutettiin alkusammutustaidot LähiTapiolan Sankarikoulutuksissa. LähiTapiola Lappi koulutti 1 058 henkilöä.

Etujen määrää lisää myös yksityistalousasiakkaiden vakuutuksia koskeva bonusyhteistyö S-ryhmän kanssa.

Vahinkovakuutuksen yksityistalousliiketoiminnan asiakasmäärä katsauskauden lopussa oli 49 747 (12/2015 50 539) ja yritysasiakasliiketoiminnan asiakasmäärä oli 5 054 (12/2015 5 078).

Yksityistalouksien keskittämisalennusten kokonaismäärä nousi 3 miljoonaan euroon.

Toimintaympäristö

Vahinkovakuutustoiminta

Suomen talous osoitti hienoisia piristymisen merkkejä vuonna 2016. Vuoden 2016 aikana kasvu vahvistui yksityisen kulutuksen ja rakennusinvestointien vetämänä. Viennin kasvu jäi yhä odotettua vaisummaksi. Aluetalousoikeuden aallonpohja on saavutettu ja näkymien odotetaan vähitellen parantuvan. Kasvu on kuitenkin ollut maltillista ja alueelliset erot voivat olla huomattavia.

Finanssialan Keskusliitto (FK) arvioi ensivakuutuksen maksutulon kasvavan vuonna 2016 noin prosenttia. Vahinkomenon arvioidaan kasvavan noin 5 %. Työtaturmavakuutuksen maksutulon arvioidaan alenevan. Liikennevakuutuksen, vapaaehtoisen autovakuutuksen, muun tapaturma- ja sairausvakuutuksen maksutulon arvioidaan pysyvän ennallaan tai kasvavan hieman edellisvuodesta. Vahinkovakuutuksen yhdistetty kulusuhde on pysynyt hyvällä tasolla.

Sijoitustoiminta

Vuonna 2016 oli paljon yllättäviä tapahtumia ja markkinoiden reaktiot niihin odottamattomia. Alkuvuotta sävyttivät pelot USA:n taantumariskeistä sekä Kiinan

talouskasvun hallitsemattomasti hidastumisesta. Tammi-helmikuussa makrotalouden heikkous aiheutti voimakkaita arvonlaskuja osakemarkkinoilla sekä muissa riskillisimmissä omaisuserissä. Kevään mittaan suhdanneriskit alkoivat kuitenkin helpottaa ja osakemarkkinat kääntyivät trendinomaiseen nousuun.

Kesäkausi oli politiikan areenoilla dramaattinen. Britannia päätti juhannuksen kansanäänestyksessä irtautua Euroopan unionista. Vaikka ns. Brexit-päätös oli aluksi melkoinen järkytys, vaikutukset talouteen ja sijoitusmarkkinoihin jäivät kuitenkin lyhytaikaisiksi. Ainoa pitkäkestoinen seuraus oli punnan merkittävä heikkeneminen.

Markkinat hermoilivat ennen Yhdysvaltain presidentinvaaleja, mutta jo vaaleja seuraavana päivänä markkinat alkoivat hinnoitella positiivisesti tulevan presidentin mahdollisen elvytyspolitiikan vaikutuksia.

Keskuspankipolitiikka oli vuonna 2016 kokonaisuutena elvyttävää ja markkinoita tukevaa. USA:n keskuspankki FED oli aloittanut koronnostot jo joulukuussa 2015 mutta suhdanne-epävarmuuden ja poliittisten riskien vuoksi jatkoi niitä vasta vuoden 2016 lopussa. Euroopan keskuspankki EKP jatkoi talouden massiivista elvytystä ja laajensi arvopapereiden ostohjelmansa koskemaan myös hyvälaatuisia yritysainelajeja.

Maailman osakemarkkinoiden euromääräinen kokonaisvuosituotto oli erinomainen, noin 11 %. Suomen osakemarkkinoilla kokonaistuottoa kertyi noin 13 %, mutta Euroopassa kokonaistuotto jäi alle 2 %:n. USA:n ja kehittyvien markkinoiden osakkeiden euromääräinen kokonaistuotto oli noin 15 %. Korkomarkkinoilla tuottovaatimukset kääntyivät vuoden jälkipuoliskolla nousuun parantuneiden kasvunäkymien sekä voimistuneiden inflaatio-odotusten myötä. Nimelliskorkojen noususta huolimatta euroalueen valtionlainojen vuosituotto oli yli 3 %. Valuuttamarkkinoilla euro heikkeni Yhdysvaltain dollaria vastaan noin 3 % ja Japanin jeniin nähden miltei 6 %. Sen sijaan Ison-Britannian puntaa vastaan euro vahvistui lähes 16 %.

Euroopan kiinteistöinvestointimarkkinat jatkuivat vuonna 2016 vilkkaina, vaikka volyymit laskivat jonkin verran vuoteen 2015 verrattuna. Suurin syy laskulle oli kaupankäynnin hiljeneminen Iso-Britanniassa maan EU-eron johdosta. Vuonna 2016 Suomessa tehtiin kiinteistökauppoja enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin ja transaktiovolyymi nousi n. 7,0 miljardiin euroon. Toimitilavuokrissa ei tapahtunut isoja muutoksia Suomessa ja tilakysyntä oli laskussa käyttäjäyritysten tehostaessa tilankäyttöään.

Vakavaraisuus ja riskienhallinta

Vakavaraisuuden hallinta

LähiTapiola-ryhmän ja sen vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden valvonta perustuu EU-tason Solvenssi II-säännöstyöhön, joka tuli voimaan 1.1.2016. LähiTapiola-ryhmä ja sen vakuutusyhtiöt laskevat vakavaraisuuden käyttämällä standardikaavaa. LähiTapiola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain (jäljempänä RaVa) mukaisen vakuutus- ja rahoitusryhmittymän. LähiTapiola Vahinkoyhtiö toimii ryhmän johtavana yrityksenä ja sen tehtävänä on varmistaa, että ryhmä ja sen yhtiöt täyttävät lakisäätteiset vakavaraisuuteen liittyvät vaatimukset.

LähiTapiolan vahinkovakuutusyhtiöt ovat vakavaraisimpia vahinkovakuutusalan toimijoita Suomessa. Täten ryhmän vakavaraisuus on lujalla pohjalla toimintaympäristön taloudellisesta epävarmuudesta huolimatta.

Vakavaraisuuden hallinta on osa ryhmän ja sen yhtiöiden riskienhallintaa. Keskinäisen yhtiömuodon vuoksi vakavaraisuuden hallinnassa korostetaan asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvaa varmistamista koko ryhmän ja sen yhtiöiden hyvällä vakavaraisuudella.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja alueyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, jonka tarkoituksena on turvata LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden vakavaraisuus. Sopimus määrittelee toimintaperiaatteet päätöksentekomenettelyineen sellaista poikkeuksellista tilannetta varten, jossa jonkin ryhmään kuuluvan yhtiön vakavaraisuus on vaarantunut tai vaarantumassa. Sopimuksen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueyhtiö ovat velvollisia pääomittamaan ryhmän toista yhtiötä edellyttäen, että yhtiön oma vakavaraisuus on riittävän hyvällä tasolla ja myös säilyy hyvällä tasolla pääomituksen jälkeen. Yhteisvastuusopimuksen velvoittaman pääomituksen määrä on rajoitettu suhteessa pääomittavan yhtiön omaan varallisuuteen.

Yhteisvastuusopimuksessa on sovittu myös siitä, että LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön ja ryhmän varainhoitoyhtiöiden (LähiTapiola Varainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistö pääomarahastot Oy) vakavaraisuutta tuetaan tarvittaessa vastaavin periaattein takuu- ja osakepääomaosuuksien mukaisissa suhteissa. Nämä yhtiöt eivät kuitenkaan ole yhteisvastuusopimuksen osapuolia, eivätkä ne näin ollen voi sopimukseen vedoten vaatia lisäpääomitusta. S-Pankki Oy ei kuulu yhteisvastuusopimuksen piiriin.

Ryhmän kaikkien yhtiöiden vakavaraisuus on tällä hetkellä hyvällä tasolla, jolloin todennäköisyys sille, että joudutaan turvautumaan yhteisvastuusopimuksen mukaisiin pääomituksiin, on hyvin pieni. LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa otetaan huomioon yhteisvastuusopimuksen vaikutus.

LähiTapiola Lapin ja ryhmän vakavaraisuuden hallinnasta kerrotaan tarkemmin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 30.6.2017 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille <http://www.lahitapiola.fi>.

Vakavaraisuussuhde

LähiTapiola Lapin vakavaraisuussuhde (yhtiön oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuusvaatimukseen) oli 258 % 31.12.2016. Siten yhtiön vakavaraisuutta voidaan pitää vahvana.

Vahinkovakuutuksen riskiasema

Toiminnan merkittävimmät riskit ovat vahinkovakuutustoiminnan vakuutusriskit, sijoitustoimintaan liittyvät markkinariskit, operatiiviset riskit sekä toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit. Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja jälleenvakuutussuojoihin sekä vastuuvelan riittävyyteen. Markkinariski aiheutuu varojen markkina-arvojen vaihtelusta, sisältäen muun muassa korkojen, osakekurssien tai valuuttakurssien muutoksen aiheuttaman vaihtelun. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin.

Toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit sisältävät muun muassa yleiseen toimintaympäristöön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksiin, kilpailuun ja kilpailijoihin sekä strategian sisältöön liittyvät riskit. Toimintaympäristön riskejä ja strategisia riskejä korostavat vakuutuslalla samanaikainen talouskehityksen epävarmuus ja toimintaympäristön yhä nopeutuva muutosvauhti: mm. digitalisaation tuoma murros, toimialaliukumat, uudenlaiset toimijat ja yhteenliittymät, kansainvälistyminen sekä ilmastonmuutos.

LähiTapiola Lapin riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen riskienhallinnan liitetiedoissa ja vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa

kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 30.6.2017 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille <http://www.lahitapiola.fi>.

Hallinto, henkilöstö, palkitseminen

LähiTapiola-ryhmän hallinto ja johtamisjärjestelmä

LähiTapiola-ryhmän ja sen yhtiöiden hallinnossa noudatetaan hyvää hallinnointitapaa, joka perustuu vakuutusalaan koskevaan lainsäädäntöön, Finanssivalvonnan antamiin määräyksiin ja ohjeisiin sekä keskinäisiin vakuutusyhtiöihin soveltuvin osin listayhtiöiden hallinnointikoodiin.

LähiTapiola-ryhmän hallintomalliin vaikuttaa keskeisesti sen vakuutusyhtiöiden keskinäinen yhtiömuoto, jossa vakuutuksenottajat ovat vakuutusyhtiöiden osakkaita. Koska osakkaiden määrä on näin ollen hyvin laaja, on yhtiöiden hallintoneuvostoilla ja hallituksilla juridisten tehtäviensä ohella merkittävä rooli vakuutusyhtiöiden omistajaohjauksessa sekä yhtiöiden ja niiden osakkaiden välisenä vuorovaikutuskanavana.

LähiTapiola-ryhmä muodostaa vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyrittäjäryhmän, jonka lain tarkoittama johtava yritys on LähiTapiola Vahinkoyhtiö. Sillä on tässä roolissaan koko LähiTapiola-ryhmään ulottuva vastuu ryhmän ja sen yhtiöiden luotettavasta hallinnosta, vakavaraisuudesta, riskienhallinnan järjestämisestä, sisäisestä valvonnasta sekä näihin liittyvän viranomaisraportoinnin järjestämisestä.

LähiTapiola-ryhmän yhtiöt ovat järjestäneet keskinäiset vastuunsa ja työnjakonsa ryhmän sisäisin sopimuksin. LähiTapiola-ryhmässä toimii LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen nimittämä yhtiöryhmän johtoryhmä, jossa ovat laajasti edustettuina LähiTapiola-ryhmän eri yhtiöt ja keskeisten yhteisten toimintojen vastuuhenkilöt. Yhtiöryhmän johtoryhmä vastaa hallituksen sille antamien sekä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä solmitun ryhmäsopimuksen mukaisten valtuuksien puitteissa LähiTapiola-ryhmän strategisten ja muiden ryhmätason yhteisten asioiden valmistelusta, päätöksenteosta ja täytäntöönpanosta sekä yhtiöryhmän ohjaamisen ja kehittämisen kokonaisuudesta.

Yhtiökokous

LähiTapiola Lapin yhtiökokous pidettiin 24.5.2016. Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2015, päätettiin yhtiön tuloksen käyttämisestä, myönnettiin vastuuvapaus yhtiön hallinnolle ja toimitusjohtajalle sekä

valittiin yhtiön tilintarkastaja. Kokouksessa vahvistettiin lisäksi hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä ja palkkiot sekä valittiin uudet hallintoneuvoston jäsenet.

Erovuorossa olleista hallintoneuvoston jäsenistä valittiin uudelle toimikaudelle Tuomas Enbuske, Janne Jaako, Jarmo Pietilä, Petri Pyyny ja Pia Siilakka. Uutena jäsenenä hallintoneuvostoon valittiin Henry Hynynen Kemijärveltä.

Tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Tapio Raappana, KHT.

Hallintoneuvosto

LähiTapiola Lapin hallintoneuvosto piti järjestäytymiskokouksensa 14.6.2016. Kokouksessa valittiin hallintoneuvoston puheenjohtajaksi Jarmo Pietilä ja varapuheenjohtajaksi Matti Kettunen. Hallintoneuvosto kokoontui neljä kertaa.

Hallintoneuvoston nimitysvaliokunta

Hallintoneuvoston nimitysvaliokunnan tarkoituksena on valintaesitysten valmistelun monipuolisuuden ja läpinäkyvyyden varmistaminen valittaessa jäseniä alueyhtiön omiin hallintoelimiin sekä alueyhtiön edustajia tai ehdokkaita muiden LähiTapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden hallintoelimiin.

Nimitysvaliokunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemat 1-3 muuta jäsentä. Valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten toimikausi on vuoden mittainen ja kestää kunkin vuoden yhtiökokouksen jälkeisestä hallintoneuvoston järjestäytymiskokouksesta seuraavan vuoden järjestäytymiskokoukseen saakka edellyttäen, että jäsen on edelleen myös hallintoneuvoston jäsen.

Nimitysvaliokunnan puheenjohtajana on vuonna 2016 toiminut hallintoneuvoston puheenjohtaja Jarmo Pietilä ja jäsenenä hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Matti Kettunen ja hallintoneuvoston jäsen Pia Siilakka.

Hallitus

LähiTapiola Lapin hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä. Hallintoneuvosto nimittää hallituksen jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallituksen jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmannes.

LähiTapiola Lapin hallitus kokoontui yhdeksän kertaa vuonna 2016. Hallituksen jäseniä olivat:

- Mikko Kurtti, puheenjohtaja
- Juhani Jutila
- Kaija Kinnunen
- Kari Kuosmanen
- Pentti Neitola
- Risto Rantala, varapuheenjohtaja

Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset ovat tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Yhtiöryhmän johtoryhmä

Yhtiöryhmän johtoryhmän tehtävänä on LähiTapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden yhteisten ja ryhmätason asioiden valmistelu ja päätöksenteko sekä täytäntöönpanosta huolehtiminen.

Johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Erkki Moisander, ja sen kokoonpanoon kuuluu LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden toimitusjohtaja sekä ryhmän ohjaamisesta ja yhteisistä toiminnoista vastaavia johtajia. Johtoryhmä kokoontuu pääsääntöisesti joka toinen viikko.

Toimitusjohtaja

LähiTapiola Lapin toimitusjohtajana toimii Marjatta Leiviskä ja hänen varamiehenään Jukka Elkki.

Lähipiiri

LähiTapiola Lapin lähipiiristä kerrotaan tilinpäätöksen liitetiedoista.

Tilintarkastaja

Yhtiön tilintarkastaja on KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana Tapio Raappana, KHT.

Valvova viranomainen

LähiTapiola Lappi on julkisen valvonnan alainen vahinkovakuutusyhtiö, jota valvoo Suomen Pankin yhteydessä toimiva Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Se seuraa ja arvioi valvottaviensa taloudellista asemaa, johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä, toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön muutoksia.

Henkilöstö

LähiTapiola Lapin henkilökunnan keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana oli 40 henkilöä. Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 41 henkilöä. LähiTapiola Lapissa käytetään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassaolevia, kokoaikaisia työsuhteita. Määräaikaaisia ja osa-aikaisia työsuhteita käytetään vain perustelluista syistä, pääsääntöisesti vanhempain vapaiden, pitkien sairaslomien ja kesälomien sijaisuuksissa. LähiTapiola Lapin tasa-arvotilanne on hyvä, naisia on hieman enemmän kun miehiä. Vakituisen henkilöstön keski-ikä 42v 1 kk.

LähiTapiola Lapin alueyhtiössä toimii 36 yrittäjäsuhteista myyjää ja palvelupisteyrittäjää.

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on kannustaa hyvään suoritukseen sekä motivoida ja sitouttaa henkilöitä. LähiTapiola Lapissa palkitseminen perustuu yhtiöryhmän ja sen yhtiöiden strategiaan ja sen pohjalta asetettuihin tavoitteisiin. Palkitsemisen perusteena on henkilön hyvä työsuoritus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Palkkiojärjestelmä on osa kokonaispalkkausta ja se perustuu vuosipalkkioihin, vaikka jotkin palkkiotavoitteista voivat olla vuotta pidempää aikajaksoa mittaavia. Palkitsemisjärjestelmä koskee johtoa ja koko henkilöstöä.

Palkitsemisjärjestelmää vahvistettaessa pyritään varmistumaan siitä, että se on yhtiön ja LähiTapiola-ryhmän liiketoimintastrategian sekä tavoitteiden ja arvojen mukainen ja että se vastaa yhtiöryhmän pitkän aikaväli etua, ja on sopuinnassa yhtiöryhmän hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa eikä kannusta liialliseen riskinottoon.

Vastuullisuus

LähiTapiola Lapin tavoitteena on tarjota asiakkailleen turvallisempaa ja terveempää elämää. LähiTapiolan yritysvastuu on paikallisia ja valtakunnallisia tekoja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Käytännön tekemistä ohjaavat yhtiöryhmän yhteiset vastuullisuusperiaatteet sekä vastuullisuuslupaukset asiakkaille, henkilöstölle, ympäristölle sekä lähiyhteisöille ja yhteiskunnalle. Painopisteinä ovat elämänturvaa ja vahinkojen ennaltaehkäisemistä painottavan strategian mukaisesti ihmisten turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Sijoitustoiminnassa noudatamme vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Taloudellisen turvan tarjoaminen on pohja asiakkaiden elämänturvasta huolehtimiselle ja auttaa heitä huolehtimaan paremmin itsestään, perheenjäsenistään sekä muista läheisistään. Taloudellinen vastuu perustuu yhtiön vakavaraisuudesta huolehtimiselle.

Asiakkaiden kuuleminen ja ottaminen mukaan toiminnan kehittämiseen on asiakkaidensa omistamalle keskinäiselle yhtiölle erittäin tärkeää. Tuotteita ja palveluita kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa ja asiakkaat ovat mukana yhtiön toiminnan kehittämisessä muun muassa tutkimusten, tuotekehitysprosessin, testauksen sekä hallinnon kautta. Asiakaspalautteiden kerääminen ja käsittely on jatkuvaa ja järjestelmällistä. Asiakastytyväisyyttä mitataan ja seurataan jatkuvasti.

Vuoden 2016 merkittävin hanke oli LähiTapiolan Sankarikoulutus, jossa edistettiin paloturvallisuutta kouluttamalla 27 000 suomalaiselle alkusammutustaidot. Alkusammutuskoulutusta tarjottiin vuonna 2016 asiakasetuna 100 000 asiakkaalle ja asiakkuudesta kiinnostuneelle. LähiTapiola Lappi koulutti alueellaan 66 tapahtumassa yhteensä 1 058 henkilöä.

Alueyhtiön omia paikallisia vastuullisuustekoja turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi vuonna 2016 oli mm. Meri-Lapin peruskoulujen oppilaille järjestetyn kampanjan tukeminen pyöräilykypärän käytöstä liikenteessä ja koulumatkoilla. Lisäksi lahjoitettiin heijastinliivit jumppakerholle turvaamaan lasten liikkumista ulkona pelien tiimellyksessä sekä iso heijastinmäärä eri yhteisöille ja eri tapahtumiin. LähiTapiola Lapin alueyhtiö sekä Osuuskauppa Arina lahjoittivat 1 000 turvaliiviä 32 päiväkotiin Lapissa. Myös alueyhtiön omalle henkilöstölle annettiin alkusammutuskoulutus. Henkilöstön työhyvinvointia tuettiin tarjoamalla ohjelma työpäivän tauottamiseen

liikunnallisesti. Alueyhtiö lahjoitti monitoimirollaattorin vanhusten hoivapalvelua antavalle yritysasiakkaalle tukemaan vanhusten turvallista liikkumista. Lapin alueyhtiö osallistui Pidä Lappi Siistinä ry:n järjestämiin talkoisiin Pallaksen alueella, jakoi huomattavan määrän kosteusvahteja asiakkaille estämään isojen vesivahinkojen syntymistä. LähiTapiola Lappi teki rahalahjoituksen Rovaniemen Yliopiston oikeustieteiden ja yhteiskuntatieteiden opetuksen ja tutkimuksen rahastoon

Yritys vastuun kumppaneiden kanssa tehdään laajalti yhteistyötä turvallisuuden sekä hyvinvoinnin edistämiseksi yhteiskunnassa. Lapin alueyhtiö oli mm. tukemassa Defibrilaattorin hankintaa SPR:n Kemin yhdistykselle ja järjesti Rovaniemen SPR:n kanssa tapahtuman, jossa kerrottiin Ystävätoiminnasta

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa toteutettiin Sankarikoulutus, ja nuorten Nou Hätä! – pelastus-taitokampanjassa LähiTapiola oli mukana tarjoamassa ensiapu- ja pelastustaitojen opetusta lähes 40 000 koululaiselle. Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton kanssa tuotettiin lasten vesiturvallisuuteen liittyvää aineistoa. Yhteistyö Suomen Punaisen Ristin kanssa painottui ystävä- ja tukihenkilötoimintaan. Toiminnan tavoitteena on vähentää ihmisten yksinäisyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä.

Urheiluseurojen kanssa edistetään erityisesti lasten ja nuorten liikuntaa. Tarkoituksena on innostaa nuoria liikkumaan ja torjua nuorten syrjäytymistä. Paikallisen urheiluseuran kanssa tehdyssä yhteistyösopimuksessa osa panostuksesta kohdistetaan vähävaraisten lasten urheiluharrastusten tukemiseen.

LähiTapiola pyrkii tavoitteellisesti vähentämään ympäristö- ja ilmastovaikutustaan muun muassa omistamiensa kiinteistöjen energiatehokkuudella, uusiutuvan energian käytöllä, rakennuttamisen ratkaisuilla sekä sähköisten palvelujen ja toimintatapojen edistämällä.

LähiTapiola teki turvallisuuskoulutuksen tarjoamiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvan energian tuotantoon liittyvät kestäväen kehityksen yhteiskuntasitoumukset. LähiTapiolan tavoitteena on auttaa ihmisiä aktiivisesti ennakoimaan ja varautumaan erilaisiin tilanteisiin sekä ennaltaehkäisemään vahinkoja ja vaaratilanteita tarjoamalla ihmisten ja yhteisöjen turvallisuutta edistävää koulutusta. Kiinteistöjen energiatehokkuutta pyritään parantamaan toimitila- ja

asuinkiinteistöjen energiatehokkuussopimusten mukaisesti. Lisäksi panostetaan uusiutuviin energiamuotoihin. Sitoumukset linkittävät osaltaan LähiTapiolan tekemän työn kansallisten kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämiseen sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.

LähiTapiola-ryhmän vuosiraportissa 2016 raportoidaan yritys vastuusta laajemmin. Se on luettavissa osoitteessa www.lahitapiola.fi/talous.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö on 15.2.2017 ja LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö on 2.3.2017 allekirjoittanut kannanluovutussuunnitelman koskien LähiTapiola Vahinkoyhtiön LähiTapiola Lapin toimialueella harjoittamaa lakisääteisen liikennevakuutuksen liiketoimintaa ja siihen liittyvää vakuutuskannan osan luovuttamista LähiTapiola Lapille. Luovutuksen on tarkoitus tapahtua 30.6.2017. Suunnitelman toteutuminen edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

Liikennevakuutusten kannanluovutusten yhteydessä on uudistettu LähiTapiola-ryhmän yhtenäisyyttä ja päätöksentekoa vahvistava sekä ryhmään kuuluvien yhtiöiden työnjakoa ja rooleja selkeyttävä ryhmäsopimus, joka tulee voimaan liikennevakuutuskantojen siirtymishetkellä. Samassa yhteydessä on päivitetty LähiTapiola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden keskinäinen yhteisvastuusopimus, jonka mukaan osapuolina olevat yhtiöt ovat yhdenvertaisessa vastuussa ryhmän ja sen yhtiöiden vakavaraisuudesta.

Lapin taloudessa on näkyvissä positiivisia merkkejä vuodelle 2017. Lapin matkailun näkymät ovat erityisen valoisat, matkailu kasvoi viime talvena kymmenellä prosentilla ja alan yrittäjät uskovat samanlaiseen loikkaan tulevana talvena. Lapin saavutettavuus paranee ensi talvena uusien, suorien lentoyhteyksien myötä. Lapissa on myönteiset odotukset myös teollisuuden ja rakentamisen suhdanneodotusten suhteen. Teollisuuden vienti on kasvanut ja suunnitteilla olevat biojalostushankkeet Kemiin ja Kemijärvelle tuovat merkittäviä vaikutuksia työllisyyteen ja yritystoimintaan, mm. hakkuutoimintaan, kuljetusalalle, rakentamiseen sekä laitevalmistukseen.

Talouden positiiviset viestit tuovat mahdollisuuksia myös vakuutusmarkkinoilla niin henkilöasiakas- kuin yritysliiketoimintaan.

Asiakkaat ovat entistä herkempiä tarttumaan vakuutusyhtiöiden hintatarjouksiin ja yhtiön vaihtaminen on entistä helpompaa mm. verkkotarjousten perusteella. Hinnan merkitys korostuu asiakkaan itsepalvelukanavissa, erottautuminen muilla tekijöillä on hankalaa.

Asiakaspoistuman hallintaan on parannettu asiakasanalytiikkaa, jonka avulla kontaktoidaan poistumaherkkiä asiakkaita ja hoidetaan asiakkaan turva ajan tasalle. Asiakanalytiikan avulla tunnistetaan myös lisäämyyntipotentialia aiempaa paremmin.

Erikoistumisen myötä myös osaaminen paranee. Henki- ja sijoituserikoistuneella myyntikanavalla on merkittävä rooli keskittävien asiakkaiden määrän kasvattamisessa ja asiakaspoistuman hillitsemisessä, ja henkivakuutusten myynnin kasvattamisessa.

Työnjakoa palveluyhtiön asiakaspalvelukeskuksen kanssa tarkennetaan, osa puheluista siirtyy Lapin vakuutuslinjaan, palveluyhtiön asiakaspalvelukeskus hoitaa ääriaukioloaikojen puhelut ja ylivuodon

Yritysassiakaslohkon työnjaon selkeyttämisen jälkeen yrityskanavan puhelut ja sähköiset kanavat hoidetaan alueyhtiössä.

Kasvumahdollisuuksia on henkilöturvian myynnissä, joka on tärkeä erottautumistekijä kilpailijoihin verrattuna. Maakunnissa vahvuutemme on laaja palveluverkosto, henkilökohtainen ja paikallinen palvelu.

Liikennevakuutus uudistus vuoden vaihteessa parantaa hintakilpailukykyä, ja asiakkaat ovat kiinnostuneita uudistuneesta vakuutuksesta.

Tulevaisuuden näkymät

Vahinkovakuutusliiketoiminta

Vahinkovakuutusmarkkinoiden näkymät vuodelle 2017 ovat haastavat. Matala korkotaso ja sijoitusmarkkinoiden yleinen epävarmuus rasittavat vakuutusyhtiöitä. Työllisyyden ja ostovoiman parantuessa vain niukasti odotukset laajapohjaiselle vahinkovakuutustoiminnan maksutulon kasvulle ovat hyvin maltilliset. Tietyillä alueilla palvelu- sekä markkinasegmenteissä on kuitenkin edelleen kasvumahdollisuuksia. Palkkasummien kehitys on maltillista, jolloin työtapaturvavakuutuksen kasvuympäristö on haasteellinen.

Vahinkovakuutuksen hintakilpailun odotetaan lisääntyvän ja kansainvälistyvän. Kiristyvää kilpailu heikentää osaltaan kannattavuutta. Vahinkomenon ennakoidaan pysyvän pitkän ajan keskiarvoa alhaisempana. Digitaalisiaatio tehostaa ja uudistaa vahinkovakuutusliiketoimintaa. Digitaalisista palveluista muotoutuu vähitellen asiakkaille tärkein asiointikanava, ja automatisoinnilla haetaan jatkuvaa tehokkuuden parantamista. Digitaalisiaatio tukee osaltaan myös toimialaliukumien kiihtymistä.

Terveys- ja hyvinvointiliiketoimintojen merkitys vakuutusyhtiöille on kasvussa. Yksityisten hyvinvointipalveluiden markkinat ovat merkittävässä muutoksessa, ja vakuutusyhtiöt ovat siinä vahvasti mukana.

Toimialan murroksessa LähiTapiolan tavoitteena on palvelujohtajuus. Strategiamme keskiössä on paras elämänturvapalvelu, jossa ennakoinnilla ja aktiivisella huolenpidolla on keskeinen rooli. Erottaudumme muista toimijoista sekä parhailla asiakashyödyillä ja -eduilla että palkitsemalla myös vahingottomuudesta. Asiakkaat odottavat digitaalisiaation myötä entistä sujuvampaa, nopeampaa, helpompaa, yksilöllisempää ja paremmalla hinta-laatusuhteella tarjottavia palveluita.

Sijoitustoiminta

Vuoden 2017 käynnistyessä maailmantalouden suhdanneindikaattorit ovat suotuisammassa asennossa kuin vuosi sitten. Yhdysvalloissa kotitalouksien luottamus talouteen on vahvempaa kuin kertaakaan tällä vuosikymmenellä. Euroopassa kasvu saattaa hivenen hidastua mutta pysynee 1,5 prosentin tuntumassa. Myös

Suomen taloudessa on tapahtunut positiivinen käänne. Venäjä sekä Brasilia ovat pääsemässä uudelleen kasvuralle ja kehittyvien markkinoiden kasvunäkymä on vahvistunut yleisemminkin.

Positiivisesta perusvireestä huolimatta suhdannenäkymään liittyy edelleen poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä lähinnä poliittisen toimintaympäristön arvaamattomuuden vuoksi. Keväällä 2017 Euroopassa käynnistyvät neuvottelut Ison-Britannian EU-eron ehdoista ja edessä on myös runsaasti vaaleja, joissa Euroopan integraatiota vastustavat voimat saattavat vahvistua. USA:ssa Donald Trumpin presidenttiys on hyvin suuri epävarmuustekijä.

Rakenteellisesti maailmantalouden suurin haaste on tuottavuuskasvun oleellinen hidastuminen. Heikon tuottavuuskehityksen vuoksi kasvutavoitteisiin pääseminen edellyttää entistä suurempaa velanottoa. Velkamäärien paisuminen puolestaan lisää nouseviin korkoihin liittyviä riskejä. Markkinat odottavat USA:n keskuspankin nostavan korkoja kahdesti vuonna 2017. Koronnostoja voi tulla enemmänkin, mikäli elvyttävä finanssipolitiikka nostaa inflaatio-odotuksia.

Sijoitusmarkkinoilla alkavan vuoden näkymä on riskialtis. Korot ovat saattaneet jo kääntyä pidempikestoiseen nousuun, mikä varjostaa joukkolainasijoitusten tuottonäkymiä. Osakemarkkinoillakin kurssiheilunta voi voimistua, koska arvostustasot ovat joillain markkinoilla jo melko korkeat. Euroopan keskuspankin päätös pienentää kuukausittaisia arvopaperiostojaan vuoden 2017 huhtikuusta alkaen saattaa osaltaan heikentää Euroalueen korkomarkkinoiden likviditeettiä. Toisaalta EKP:n ensimmäisiin koronnostoihin on vielä matkaa ja euroalueen lyhyet sekä keskipitkät korot säilynevät vielä vuosia hyvin matalina.

Keski-Euroopassa kiinteistökauppa käy edelleen erittäin vilkkaana. Euroopan tasolla vuokramarkkinoilla on jatkunut positiivinen vire ja vuokrien ennustetaan kasvavan jonkin verran vuoden 2017 aikana. Markkinoilla on tarjolla runsaasti pääomia ja kiinteistöt näyttävät sijoittajille houkuttelevana sijoitusluokkana. Nämä kaikki tekijät yhdessä näyttäisivät tukevan kiinteistöjen positiivista arvokehitystä vuoden 2017 aikana. Epävarmuuden vuoden 2017 näkymiin tuo useat poliittiset riskit, mm. neuvottelut Iso-Britannian EU-erosta sekä kansanäänestykset.

LähiTapiola Lappi

Tuloslaskelma

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA	1.1.2016	-	31.12.2016		1.1.2015	-	31.12.2015
Vakuutusmaksutuotot							
Vakuutusmaksutulo	24 934 502,87				25 317 641,50		
Jälleenvakuuttajien osuus	<u>-1 063 809,08</u>	23 870 693,79			<u>-1 185 177,53</u>	24 132 463,97	
Vakuutusmaksuvastuun muutos							
Kokonaismuutos	147 963,84				-280 665,81		
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	147 963,84			<u>0,00</u>	-280 665,81	
Jälleenvakuuttajien osuus							
Kokonaismuutos	-8,91				8 903,81		
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	-8,91	147 954,93	24 018 648,72	<u>0,00</u>	8 903,81	-271 762,00
Muut vakuutustekniset tuotot				0,00			0,00
Korvauskulut							
Maksetut korvaukset	-19 344 098,07				-19 737 465,78		
Jälleenvakuuttajien osuus	<u>1 146 589,01</u>	-18 197 509,06			<u>706 297,75</u>	-19 031 168,03	
Korvausvastuun muutos							
Kokonaismuutos	1 099 028,27				-2 838 837,29		
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	1 099 028,27			<u>0,00</u>	-2 838 837,29	
Jälleenvakuuttajien osuus							
Kokonaismuutos	-726 087,29				1 136 304,75		
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>	-726 087,29	372 940,98	-17 824 568,08	<u>0,00</u>	1 136 304,75	-1 702 532,54
Liikekulut				<u>-6 525 468,43</u>			<u>-6 796 485,15</u>
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta				-331 387,79			-3 669 483,75
Tasoitusmäärän muutos							
Kokonaismuutos	-320 778,00				3 747 287,00		
Liiketoimintasiirron osuus	<u>0,00</u>			<u>-320 778,00</u>	<u>0,00</u>		<u>3 747 287,00</u>
Vakuutustekninen kate				-652 165,79			77 803,25
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA							
Vakuutustekninen kate				-652 165,79			77 803,25
Sijoitustoiminnan tuotot	2 060 771,47				2 776 386,52		
Sijoitustoiminnan kulut	-675 501,42				-763 328,16		
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	<u>0,00</u>			<u>1 385 270,05</u>	<u>0,00</u>		<u>2 013 058,36</u>
Muut tuotot							
Muut				1 669 933,55			1 941 543,33
Muut kulut							
Muut				-1 662 929,72			-1 832 464,35
Voitto varsinaisesta toiminnasta				740 108,09			2 199 940,59
Osuus osakkuusyritysten voitosta (tappiosta)				0,00			0,00
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja				740 108,09			2 199 940,59
Tilinpäätössiirrot							
Tuloverot							
Tilikauden vero	-143 389,65				-71 396,88		
Aikaisempien tilikausien verot	16 375,67				-317 240,33		
Laskennallisen veroveljan muutos	<u>0,00</u>			<u>-127 013,98</u>	<u>0,00</u>		<u>-388 637,21</u>
Tilikauden voitto				613 094,11			1 811 303,38

Tase

<i>Vastaavaa</i>	31.12.2016		31.12.2015	
Aineettomat hyödykkeet				
Muut pitkävaikutteiset menot		627 523,87		788 429,81
Sijoitukset				
Kiinteistösisjoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	1 941 703,22		1 986 446,60	
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	59 850,00		63 175,00	
Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	0,00	2 001 553,22	0,00	2 049 621,60
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityk-	1 654 827,26		0,00	
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset				
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	200 000,00	1 854 827,26	0,00	0,00
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	29 948 866,11		32 877 112,77	
Rahoitusmarkkinavälineet	2 970 646,35	32 919 512,46	2 321 309,57	35 198 422,34
Jälleenvakuutustalletukset		0,00	0,00	37 248 043,94
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	5 032 592,95		5 162 684,95	
Vakuutusedustajilta	0,00	5 032 592,95	0,00	5 162 684,95
Jälleenvakuutustoiminnasta		403 780,49		358 748,20
Muut saamiset		166 332,71		223 459,06
		5 602 706,15		5 744 892,21
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	215 354,66		263 663,30	
Muut aineelliset hyödykkeet	13 900,00		44 350,00	
Ennakkomaksut	0,00	229 254,66	0,00	308 013,30
Rahat ja pankkisaamiset		1 987 094,37		962 889,13
Muu omaisuus		850,00		0,00
		2 217 199,03		1 270 902,43
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat		69 115,43		35 238,46
Muut siirtosaamiset		301 040,98		395 985,38
		370 156,41		431 223,84
Vastaavaa yhteensä		45 593 478,40		45 483 492,23
<i>Vastattavaa</i>				
Oma pääoma				
Pohjarahasto		768 752,32		768 752,32
Takuupääoma		6 212 333,03		6 212 333,03
Muut rahastot		2 551 874,71		740 571,33
Tilikauden voitto/tappio		613 094,11		1 811 303,38
		10 146 054,17		9 532 960,06
Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Vakuutustekninen vastuuvélka				
Vakuutusmaksuvastuu	10 573 870,07		10 721 833,91	
Jälleenvakuuttajien osuus	10,45	10 573 880,52	1,54	10 721 835,45
Korvausvastuu	9 789 361,00		10 888 389,27	
Jälleenvakuuttajien osuus	-711 072,50	9 078 288,50	-1 437 159,79	9 451 229,48
Tasotusmäärä		14 114 983,00		13 794 205,00
		33 767 152,02		33 967 269,93
Pakolliset varaukset				
Velat				
Ensivakuutustoiminnasta		347 373,97		333 322,77
Jälleenvakuutustoiminnasta		-14 941,59		0,00
Muut velat		843 064,50		847 744,24
		1 175 496,88		1 181 067,01
Siirtovelat		504 775,33		802 195,23
Vastattavaa yhteensä		45 593 478,40		45 483 492,23

Epäsuora rahoituslaskelma

Liiketoiminnan rahavirta	2016	2015
Voitto varsinaisesta toiminnasta	740 108,09	2 199 940,59
Oikaisut		
Vakuusteknisen vastuuvelan muutos	-200 117,91	-1 772 992,46
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	-87 009,80	149 586,52
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot		
Suunnitelman mukaiset poistot	308 281,86	330 151,31
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		
Muut oikaisut	-704 664,67	-1 904 696,27
<i>Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta</i>	56 597,57	-998 010,31
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	198 326,82	-87 062,60
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	-298 063,36	-439 684,14
<i>Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja</i>	-43 138,97	-1 524 757,05
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		
Maksetut välittömät verot	-127 013,98	-388 637,21
Liiketoiminnan rahavirta	-170 152,95	-1 913 394,26
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	500 474,40	533 005,71
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	704 664,67	1 904 696,27
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-10 780,88	-57 396,01
Investointien rahavirta	1 194 358,19	2 380 305,97
Rahoituksen rahavirta		
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja		-149 096,00
Rahoituksen rahavirta	0,00	-149 096,00
Rahavarojen muutos	1 024 205,24	317 815,71
Rahavarat tilikauden alussa	962 889,13	645 073,42
Rahavarat tilikauden lopussa	1 987 094,37	962 889,13
Sulautumisen osuus		

Tunnusluvut

(% / milj. euroa)	2016	2015	2014	2013	2012
Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Liiketulos	1,1	-1,5	1,5	-0,3	-0,4
Kokonaistulos	2,0	-2,4	1,5	-0,2	-0,4
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) prosentteina	5,5	2,8	3,5	-2,2	2
Kokonaispääoman tuotto prosentteina	4,0	-4,7	3,1	-1,8	-6
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden ajan	39	37	36,0	17,0	17
Henkilöstömäärä palkkasummaan suhteutettuna	39	37	36,0	17,0	17
Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Vakuutusmaksutulo	24,9	25,3	24,7	4,0	3,9
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua prosentteina	74,2	86,9	72,8	67,8	79,9
Vahinkosuhte prosentteina	74,2	86,9	72,8	67,8	79,9
Liikekulusuhte prosentteina	27,2	28,5	28,4	35,5	35,6
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua prosentteina	101,4	115,4	101,2	103,3	115,5
Yhdistetty kulusuhte prosentteina	101,4	115,4	101,2	103,3	115,5

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Lappi) tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien mukaisesti. Lisäksi noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusyhtiön tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annettua asetusta ja kirjanpitoasetuksen säännöksiä siten kuin edellä olevassa asetuksessa säädetään sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten, sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan, päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita. LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiön tilinpäätös yhdistellään LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen 1.1.2016 alkaen.

Yleiset tiedot

LähiTapiola-ryhmän johtavana yrityksenä toimii LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö, y-tunnus 0211034-2). LähiTapiola Lappi tilinpäätöksessä käytettävät konsernitermit tarkoittavat LähiTapiola-ryhmää. LähiTapiola Vahinkoyhtiön kotipaikka on Espoo ja sen tilinpäätös on julkaistu LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

Aineettomien hyödykkeiden arvostus ja jaksotus

Muut pitkävaikutteiset menot

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä ICT-järjestelmien suunnittelumenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä.

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä

alempaan käypään arvoon. Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehdyt arvonorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonorotusrahastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonorotusrahastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulosvaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintamenoon saakka.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan osakkeiden ja osuuksien arvoon siltä osin kuin käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon.

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintameno määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta tai muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu. Samoin on kirjattu arvonalennuksen palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennettun hankintameno, enintään alkuperäiseen hankintameno saakka.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kiinteistösijoitusten arvioinnissa sovelletaan IVS:n (International Valuation Standards) sekä hyvän kiinteistöarviointitavan (ns. AKA-kriteerit) mukaisia arviointiperiaatteita ja niiden arviointimenetelmille asettamia vaatimuksia.

Asuntokohteet arvioidaan pääosin vertailukauppoihin perustuvalla kauppavertailumenetelmällä. Toimitilakohteiden pääasiallisena arviointimenetelmänä käytetään tuottoarvoon perustuvaa kassavirtamenetelmää. Erikoiskohteet arvioidaan kohteeseen parhaiten soveltuvalla markkinaperusteisella arviointimenetelmällä.

Arvonmäärityksen tekee Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla joko ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija tai LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy:n asiantuntijat ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioitsijan ohjeistamana ja auditoimana.

Osakkeet, osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä.

Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakurssivoitoksi tai -tappioksi.

Poistot

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

Aineettomat hyödykkeet

Huoneistojen peruskorjaukset	5-10 v
Atk-järjestelmien suunnittelukustannukset	5-10 v

Kiinteistöt

Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset	40-50 v
Tavaratalo-, myymälä- ja rakennukset	30-40 v
Teollisuus-, varasto ym. rakennukset	20-30 v

Rakennusten ainesosat, menojäännöspoisto	25 %
--	------

Kalusto

Konttorikoneet, -kalusto yms., menojäännöspoisto	25 %
--	------

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen. Tuloutettujen arvonkorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään taseen vastattaviin erään "Tilinpäätössiirtojen kertymä, poistoero" ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Ks. kohta "Poistot".

Verotusperusteiset varaukset

Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella on tehty tulosvaikutteisia varauksia.

Pakolliset varaukset

Tuotoista on vähennetty pakollisina eläkevarauksina veloitteista vastaisuudessa aiheutuvat eläkemenot ja mahdolliset työttömyyseläkemenot, jotka kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen.

Välittömät verot

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti.

Laskennalliset verovelat/-saamiset

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen välisiin jaksotuseroihin ja muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat/-saamiset esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetiedoissa esitetään arvostuseroista laskettu laskennallinen verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana. Tunnuslukuja laskettaessa on otettu huomioon yhden vuoden laskennalliset verovelat.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Vakuutustekninen vastuovelka, vahinkovakuutustoiminta

Vakuutusmaksuvastuu

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta sen osan, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan pro rata parte temporis -periaatteen mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuusta ei ole vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja eikä vakuutusmaksuvastuuseen sisälly siirtovastuun täydennyseriä.

Korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyy tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, jolla pyritään varmistamaan vastuvelan riittävyys myös silloin, kun vastuuelkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti. Vakuutusvalvontaviranomainen vahvistaa tasoitusmäärälle laskentasäännöt yhtiökohtaisesti. Vakuutusvalvontaviranomainen ei ole vielä vahvistanut tasoitusmäärän yhtiökohtaisia laskentasääntöjä, joten tilinpäätöksen tasoitusmäärälaskelma perustuu arvioon.

Eläkemuotoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa sovelletaan 1,4 prosentin laskuperustekorkoa.

Eläkemuotoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa käytetään vahinkovakuutuksen referenssikuolevuusmallia K2016, joka on laadittu Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyönä.

Selostus henkilökunnan eläketurvasta ja eläkemenojen jaksottamisesta

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL -vakuutuksella Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Elossa ja lisäeläketurva LähiTapiola Keskinäinen

Henkivakuutusyhtiössä, jossa etuina ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke sekä kuolemantapauskorvaus omaisille. Lisäeläke kartuttaa eläkettä vuosittain pääsääntöisesti 0,2 prosenttia TyEL:n mukaisen eläkkeen perusteena olevasta vuosiansiosta. Lisäedun piirissä ovat kaikki 31.12.2012 mennessä alkaneet työsuhteet 5 palvelusvuoden jälkeen. Lisäeläkettä karttuu koko palvelusajalta.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Muiden johtajien eläkeikä on yleinen vanhuuseläkeikä eli 63 - 68 vuotta. Lisäeläketurva on järjestetty lisäeläkkeellä LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiössä.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

Laatimisperiaatteissa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat tilikauden ja edellisen tilikauden tuloksen vertailukelpoisuuteen

31.12.2016 tilinpäätös on yhdistelty ensimmäisen kerran LähiTapiola-ryhmään. Tähän liittyen LähiTapiola-ryhmään kuuluvien sisäisten tilinpäätöserien ryhmittelyä on muutettu.

Riskienhallinnan liitetiedot

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riskienhallinnan lähtökohdat

Riskienhallinta on aktiivista ja ennakoivaa toimintaa, joka tunnistaa, arvioi, rajoittaa, hyödyntää ja valvoo liiketoiminnan uhkia sekä uusia mahdollisuuksia, jotka johtuvat muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista tai LähiTapiolan omasta strategisesta tahtotilasta. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Vastuullisen yritystoiminnan periaatteiden mukaisesti yhtiö huolehtii ja tiedottaa luotettavasti riskeistään sekä niiden hallinnasta asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Riskienhallinnan pääalueet ja riskiluokat ovat:

Taloudelliset riskit	Vakavaraisuuden hallinnan riskit Markkinariskit Luottoriskit Likviditeettiriskit Keskittymäriskit Vakuutusriskit
Operatiiviset riskit	Toiminnan suunnittelun riskit Prosessiriskit Järjestelmäriskit Henkilöstöriskit Juridiset riskit Tapahtuma- ja vahinkoriskit
Toimintaympäristön ja strategian riskit	Yleisen toimintaympäristön riskit Markkinoiden ja asiakkaskäyttötymisen riskit Kilpailun luonteen ja kilpailijoiden aiheuttamat riskit Strategisten valintojen riskit Ryhmätason erityisriskit

Riskienhallinnan organisointi

Hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus määrittelee riskien-hallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintaa käsittelevät suunnitelmat, varmistaa niiden huomioimisen toimintasuunnitelmissa sekä valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta sekä niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta. Esimiesten tehtävänä on varmistaa, että

liiketoimintaprosessien valvonta on riittävää ja että aina on käytettävissä luotettavaa ja ajantasaista tietoa valvonnan tuloksista. Jokainen työntekijä on velvollinen kertomaan havaitsemistaan riskeistä tai riskienhallinnan kehittämiskohteista.

Riskienhallinnan valvonnasta vastaa aina muu kuin operatiivisesta toiminnasta vastaava taho. Valvonta on vastuutettu yhtiön riskienhallintatoiminnolle. Ryhmän aktuaari-, riskienhallinta-, talous-, controller-, compliance- ja taseenhallintatoiminnot sekä sisäinen tarkastus avustavat hallitusta ja johtoa riskienhallinnan valvonnan ja riskien seurannan käytännön toteuttamisessa. Lisäksi tilintarkastus valvoo riskienhallinnan toteuttamista.

Ryhmän riskienhallintakomitealla on keskeinen rooli ryhmän riskienhallinnan toimintaperiaatteiden valmistelussa sekä ryhmän riskien seurannassa ja valvonnassa.

Raportointi

Taloudellisen informaation oikeellisuus varmistetaan riittävän ajantasaisella ja tiheällä raportoinnilla, säännöllisillä täsmäytysrutiineilla, kattavalla ja ajan tasalla olevalla dokumentaatiolla raportoinnissa käytettävistä laskentamenetelmistä ja järjestelmistä. Lisäksi liiketoimintojen päätöksenteko ja raportointitoiminnot on organisatorisesti eriytetty.

Vakuutustoiminnan riskienhallinta

Yhtiön vakuutustoiminnan riskejä ovat vahinkovakuutustoiminnan riskit ja sijoitustoiminnan riskit.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja riskienvalintaan, vastuuvelan riittävyteen ja jälleenvakuutussoojiin.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan sitä, että vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan vakuutussopimuksista aiheutuvia korvaussuorituksia ja toimintakuluja. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien riskimaksujen riittävyteen sekä kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja merkintäpolitiikassa.

Vakuutusten merkintäpolitiikka määrittelee sallitut vakuutusriskit. Hallitus hyväksyy vakuutusliiketoiminnan kannattavuustavoitteet ja hinnoittelustrategia ohjaa

riskivastaavaa sekä oikeudenmukaista hinnoittelua. Vakuutusten merkintäpolitiikan ja hinnoittelustrategian avulla määriteltyjen tavoitteiden toteutumisesta vastaavat liiketoimintayksiköt. Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä, jotta tarvittavat muutokset maksutasossa saadaan yhä nopeammin korjattua. Erityisen riskialttiita vakuutusriskejä merkitään joko rajoitetusti tai ne jätetään kokonaan merkitsemättä.

Asiakasriskejä hallitaan asiakasvalintaohjeilla, niiden noudattamisen seurannalla, vahinkorekisterin käytöllä sekä esimerkiksi vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisellä keskittymien tarkastelulla. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hinnoitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat liiketoimintayksiköiden ylläpitämät merkintä- ja hinnoitteluvaltuudet.

Ryhmän tutkimusryhmä tutkii, torjuu ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Asiakastietojen tarkistaminen ennen asiakasvalintaa ja epäselvien vahinkojen selvittely ovat tärkeä osa tutkimusryhmän toimintaa. Vakavampien tapausten hoito siirretään viranomaisille. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Vastuuelveln riittävyysriskillä tarkoitetaan sitä, että vastuuelvelkaan varattu määrä ei riitä varausvuoden jälkeen maksettavaksi tulevien korvausten suorittamiseen.

Kirjanpidon vastuuelveln laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuelveln määräytymisperiaatteet. Laskuperusteet ovat määräytymisperiaatteiltaan turvaavat. Vastuuelveln riittävyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa perusteisiin tehdään tarkistuksia. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuelveln arvostaminen eroaa kirjanpidon arvostamisesta. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuelveln arvostamisessa pyritään markkinaehtoisuuteen mm. diskonttaamalla vastuuelvelka riskittömällä korkokäyrällä.

Kirjanpidon vakuutusmaksuvastuu määrätään ns. siirtovastuuna pro rata -säännön mukaisesti johdettujen vakuutusluokkakohtaisten kertoimien avulla. Suuret, tietyn eurorajan ylittävät, vahingot varataan vahinkokohtaisesti osaksi korvausvastuuta. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (kollektiivivaraus) määrätään tilastollisesti noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä. Turvaavuutta lisätään varaamalla varmuuslisä osaksi kollektiivivarausta. Vahinkojen tulevia käsittelykuluja varten tehtävä hoitokuluvaraus määrätään suhteellisenä osuutena varsinaisen korvausvastuun määrästä.

Jälleenvakuutusasuoiin liittyvät riskit koskevat jälleenvakuutuksenantajien luotettavuutta, suojien

hankkimisessa noudatettavia hajautusperiaatteita ja suurten yksittäisten riskikohteiden merkinnässä noudatettavia periaatteita, erityisesti koskien jälleenvakuutusasuoiin varmistamista ennen ensivakuutusriskin merkitsemistä. Lisäksi EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla vahingollisia.

Jälleenvakuutusasuoiin liittyvää riskiä hallitaan hallituksen vahvistamien jälleenvakuutusohjelman ja jälleenvakuutusasuoiin hankintaohjeen avulla. Jälleenvakuutusasuoiin ja -ohjelmia suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä vakavaraisuusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan omapidätsrajaja, joka määrittelee suurimman omalla vastuulla pidettävän määrän yksittäisissä riskeissä.

Sijoitustoiminnan riskit

Hallitus asettaa sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen ja riskinoton rajat, joilla pyritään turvaamaan vakavaraisuus ja likviditeettiasema kaikissa markkinaolosuhteissa.

Markkinariskeillä tarkoitetaan varojen ja vastuiden markkina-arvojen muutoksia, jotka johtuvat taloudellisten muuttujien kuten korkojen, valuuttakurssien, osakekurssien tai kiinteistöjen arvojen tai arvovaihteluiden (volatiliteetti) muutoksista.

Sijoitustoiminnan riskeiksi luetaan myös luotto-/vastapuoli- ja likviditeettirisikit. Luotto tai vastapuolirisikillä tarkoitetaan riskiä, että johdannaissopimuksen, transaktion, lainan tms. vastapuoli ei kykene selviytymään velvoitteistaan tai vastapuolen kyky selviytyä velvoitteistaan muuttuu. Likviditeettirisikillä tarkoitetaan rahoituslikviditeetti- tai markkinalikviditeettirisikiä. Edellinen liittyy rahoitustarpeiden ja -lähteiden eriaikaisuuteen ja sen hallintaan. Jälkimmäisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa sijoitusomaisuutta ei kyetä myymään riittävän nopeasti vaikuttamatta markkinoiden hintatasoon.

Hallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa kuvataan sijoitustoiminnan tuottotavoite, sijoitusomaisuuden strateginen allokaatio, sijoitusriskien oton rajat, riski- ja vakavaraisuusasemaa kuvaavat mittarit, sijoitustoiminnan ohjaus- ja raportointiprosessit sekä toimenpiteet vakavaraisuuden turvaamiseksi.

Markkina-, luotto- ja likviditeettiriskejä mitataan ja seurataan jatkuva-aikaisesti yleisesti käytössä olevilla menetelmillä. Riskejä hallitaan limiiteillä ja hajautuksella.

Sijoitustoiminnan liikennevalot ovat vakavaraisuusseurannan keskeinen työkalu. Vihreä valo tarkoittaa tilannetta, jossa omaisuudenhoitajat voivat toimia sijoitussuunnitelman normaaliin limiittien mukaan. Keltainen valo liittyy tilanteeseen, jossa sijoitussuunnitelman puitteissa tapahtuvat sijoitusriskien lisäykset tai neutraali sijoitusallokaatio eivät ole hyväksyttävissä taseen riskillisyyden kannalta. Punaisen valon tilanteessa taseen riskillisyyden on liian korkea ja

tarvitaan aktiivisia riskien vähentämistoimia. Keltaisen ja punaisen valon riskiasemassa määritellään tiukennetut rajoitukset sijoitusriskeille ja mahdolliset riskien vähentämistoimenpiteet.

Pitkän aikavälin markkinaskenaarioiden vaikutusta vakavaraisuuteen ja yhtiön toimintaan tarkastellaan vuosittain laadittavassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA).

Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Juridiset / oikeudelliset riskit ja tapahtuma-/vahinkoriskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Toiminnan suunnittelun riskeillä tarkoitetaan vuosisuunnittelun valintoihin, tavoiteasetantaan ja liiketoiminnan muutostilanteisiin sisältyviä riskejä. Operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisimmät osa-alueet ovat riskien kattava tunnistaminen, arviointi ja raportointi eri organisaatioissa ja eri riskialueilla sekä toiminnan laadun ja oikeellisuuden varmistaminen valvonta- ja kontrollitoimenpiteillä. Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Kartoituksissa tunnistetut riskienhallintatoimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia. Prosesseihin sisältyvien valvonta- eli kontrollitoimenpiteiden avulla varmistutaan toiminnan oikeellisuudesta ja laadusta. Osana operatiivisten riskien hallintaa kirjataan toteutuneet riskit ja läheltä piti -tapahtumat sekä tarvittavat jatkotoimenpiteet ryhmän riskitapahtumarekisteriin. Toiminnan häiriöiden ja virheiden sekä operatiivisten riskien aiheuttaminen tappioiden raportointi viranomaisille toteutetaan

asetettujen vaatimusten mukaisesti. Toiminnan jatkuvuuden hallinta varmistetaan jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien säännöllisellä arvioinnilla, testauksella ja päivittämisellä. Lisäksi jokaisesta hankkeesta, projektista ja merkittävästä liiketoiminnan muutostilanteesta laaditaan aina erillinen riskikartoitus. Yhtiö on vastuussa toimintansa asianmukaisesta järjestämisestä, niihin kuuluvista velvoitteista ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta myös kaikkien ulkoistettujen toimintojensa osalta.

Operatiivisten riskien hallitsemiseksi on lisäksi erillisiä menettelytapoja ja ohjeistuksia mm.

- prosessiriskien hallintaan
- järjestelmäriskien hallintaan
- juridisten riskien hallintaan
- turvallisuusriskien hallintaan
- tietoturvariskien hallintaan
- hankkeiden ja projektien riskienhallintaan
- vakuutettavissa olevien riskien hallintaan (oma vakuutusturva)

Toimintaympäristön ja strategian riskien hallinta

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen, kilpailun luonteen ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen ja ryhmäsijoitusten riskit. Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit kartoitetaan ja niiden merkittävyys arvioidaan vuosittain vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä. Menettelynä on ohjeistettu itsearviointi. Tunnistetuttujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi vastuulliset tahot suunnittelevat ja toteuttavat riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana organisaatio-osien vuosisuunnitelmia. Oleellinen osa strategisten riskien hallintaa on strategisten kehityshankkeiden yhteydessä toteutettava riskienhallintatyöskentely. Riskitilannetta käsitellään säännöllisesti hankkeiden ohjausryhmissä.

LähiTapiola Lappi tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet

1. Vakuutusmaksutulo

	2016		2015	
Ensivakuutus				
Kotimaasta	24 934 502,87		25 317 641,50	
Muista valtioista	0,00	24 934 502,87	0,00	25 317 641,50
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta		24 934 502,87		25 317 641,50

1.1. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	22 429,89	14 321,18
Vakuutusmaksuvero	4 937 891,36	5 076 125,29
Palosuojelumaksu	107 767,64	108 404,36
Yhteensä	5 068 088,89	5 198 850,83

2. Vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

		Vakuutus- maksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto- osuuksia	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan nettotuottoa
Muu tapaturma ja sairaus	2016	4 623 993,92	4 548 958,93	-2 788 021,51	-1 166 576,83	-14 208,89	580 151,70
	2015	4 406 260,60	4 153 057,02	-2 588 395,94	-1 182 975,38	-12 798,39	368 887,32
	2014	3 898 178,84	3 590 018,17	-1 679 408,52	-980 937,79	-171 004,61	758 667,25
Maa-ajoneuvot	2016	8 027 070,54	8 165 649,14	-6 619 714,11	-2 223 933,78	-26 235,86	-704 234,61
	2015	8 402 635,61	8 387 774,73	-6 333 866,18	-2 256 212,82	-33 413,71	-235 717,98
	2014	8 308 882,49	7 879 633,49	-6 505 543,97	-2 090 847,34	-394 532,30	-1 111 290,11
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2016	10 189 514,73	10 286 539,94	-7 208 363,49	-2 770 703,83	-439 465,89	-131 993,27
	2015	10 470 560,82	10 486 237,75	-10 569 318,82	-2 951 821,56	83 564,86	-2 951 337,77
	2014	10 501 449,41	10 173 988,66	-7 582 085,98	-3 011 573,81	-183 144,52	-602 815,65
Vastuu	2016	892 899,38	877 814,92	-549 920,60	-223 130,48	26 966,52	131 730,36
	2015	844 130,94	833 480,45	-2 040 352,14	-226 605,76	785 001,95	-648 475,50
	2014	811 945,21	806 469,07	-354 593,70	-204 317,90	-18 439,03	229 118,43
Muut	2016	1 201 024,30	1 203 503,78	-1 079 050,09	-316 269,04	-15 226,62	-207 041,97
	2015	1 194 053,53	1 176 425,74	-1 039 563,57	-326 436,83	-8 458,72	-198 033,38
	2014	1 174 198,95	1 160 494,46	-328 571,16	-295 475,44	-77 426,76	459 021,10
Ensivakuutus yhteensä	2016	24 934 502,87	25 082 466,71	-18 245 069,80	-6 700 613,96	-468 170,74	-331 387,79
	2015	25 317 641,50	25 036 975,69	-22 571 496,65	-6 944 052,35	813 895,99	-3 664 677,31
	2014	24 694 654,90	23 610 603,85	-16 450 203,32	-6 583 152,28	-844 547,22	-267 298,98
Jälleenvakuutus	2016	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2015	0,00	0,00	-4 806,42	0,00	0,00	-4 806,42
	2014	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2016	24 934 502,87	25 082 466,71	-18 245 069,80	-6 700 613,96	-468 170,74	-331 387,79
	2015	25 317 641,50	25 036 975,69	-22 576 303,07	-6 944 052,35	813 895,99	-3 669 483,73
	2014	24 694 654,90	23 610 603,85	-16 450 203,32	-6 583 152,28	-844 547,22	-267 298,98
Tasoisuusmäärän muutos	2016						-320 778,00
	2015						3 747 287,00
	2014						135 955,86
Vakuutus- tekninen kate	2016						-652 165,79
	2015						77 803,27
	2014						-131 343,12

Rahayksikkö EUR

3. Liikekulut sekä henkilöstöä ja toimielinten jäsenistöä koskevat liitetiedot

3.1. Kokonaisliikekulut toiminnoittain

	2016	2015
Maksetut korvaukset	2 078 745,40	1 883 574,20
Liikekulut	6 525 468,43	6 796 485,15
Sijoitustoiminnan hoitokulut	164 189,73	203 606,47
Muut kulut	1 660 365,36	1 832 464,35
Yhteensä	10 428 768,92	10 716 130,17

3.2. Tuloslaskelman erä liikekulut

	2016	2015
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	2 284 435,39	2 640 251,23
Muut vakuutusten hankintamenot	1 212 026,17	1 271 136,28
	3 496 461,56	3 911 387,51
Vakuutusten hoitokulut	1 937 783,42	1 928 903,43
Hallintokulut	1 266 368,98	1 103 761,41
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-175 145,53	-147 567,20
Yhteensä	6 525 468,43	6 796 485,15

3.3. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.3.1. Henkilöstökulut

	2016	2015
Palkat ja palkkiot	2 079 991,34	2 110 084,70
Eläkekulut	440 175,89	441 892,63
Muut henkilösivukulut	78 102,15	75 500,13
Yhteensä	2 598 269,38	2 627 477,46

3.3.2. Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja		
Palkat ja palkkiot	173 721,22	0,00
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan eläkeikä/eroamisikä on 63 vuotta ja sijaisen eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain mukaan	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallitus ja hallituksen varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	35 400,00	52 000,00
Eläkesitoumukset	Yhtiön toimsuhteessa oleville hallituksen jäsenille ja varajäsenille on eläkeikäksi sovittu 60-63 vuotta.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallintoneuvosto		
Palkat ja palkkiot	18 300,00	0,00
Eläkesitoumukset	Ei eläkesitoumuksia.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Toimitusjohtaja, hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet		179 192,24
3.3.3. Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana		
Henkilöstö	39	37

3.4. Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

Tilintarkastus	11 662,94	9 820,90
Muut palvelut	0,00	1 984,00
Yhteensä	11 662,94	11 804,90

4.1. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan tuotot	2016		2015	
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot	134 946,82		0,00	
Muut tuotot	<u>0,00</u>	134 946,82	<u>0,00</u>	0,00
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin				
Korkotuotot	1 789,91		0,00	
Muut tuotot	<u>0,00</u>	1 789,91	<u>0,00</u>	0,00
Tuotot kiinteistösijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Korkotuotot	1 558,60		0,00	
Muut tuotot	<u>146 454,88</u>	148 013,48	<u>0,00</u>	0,00
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin				
Muut tuotot	<u>162 701,93</u>	162 701,93	<u>293 048,70</u>	293 048,70
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	318 055,26		261 609,53	
Korkotuotot	165 935,16		86 462,96	
Muut tuotot	<u>134 588,19</u>	618 578,61	<u>140 373,53</u>	488 446,02
Yhteensä		1 066 030,75		781 494,72
Arvon alentumisten palautukset		290 076,05		90 195,53
Myyntivoitot		<u>704 664,67</u>		<u>1 904 696,27</u>
Yhteensä		2 060 771,47		2 776 386,52
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista				
Saman konsernin yritykset	-92 440,01		0,00	
Muut yritykset	<u>-93 365,12</u>	-185 805,13	<u>-222 539,87</u>	-222 539,87
Kulut muista sijoituksista		-156 361,70		-209 600,51
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Muut yritykset	<u>-22 832,44</u>	-22 832,44	<u>-8 140,85</u>	-8 140,85
Yhteensä		-364 999,27		-440 281,23
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-203 066,25		-239 782,05	
Rakennusten suunnitelmapoistot	<u>-58 686,40</u>	-261 752,65	<u>-24 706,60</u>	-264 488,65
Myyntitappiot		<u>-48 749,50</u>		<u>-58 558,28</u>
Yhteensä		-675 501,42		-763 328,16
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonnkorotuksia ja niiden oikaisua		1 385 270,05		2 013 058,36
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa		1 385 270,05		2 013 058,36

4.2. Muiden tuottojen ja kulujen erittely

Muut tuotot	2016	2015
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan tuotot	1 659 999,33	1 893 485,62
Muut tuotot	<u>9 934,22</u>	<u>48 057,71</u>
Yhteensä	1 669 933,55	1 941 543,33
Muut kulut		
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan kulut	-1 660 365,36	-1 832 464,35
Muut kulut	<u>-2 564,36</u>	<u>0,00</u>
Yhteensä	-1 662 929,72	-1 832 464,35

Taseen liitteet

5.1. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

Sijoitukset	2016		2015		2015	
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	445 904,29	445 904,29	500 000,00	459 889,46	459 889,46	500 000,00
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	210 802,54	560 802,54	1 435 725,00	560 802,54	560 802,54	1 435 725,00
Muut kiinteistöosakkeet	888 957,39	934 996,39	934 996,39	965 754,60	965 754,60	965 754,60
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	59 850,00	59 850,00	59 850,00	0,00	0,00	0,00
	<u>1 605 514,22</u>	<u>2 001 553,22</u>	<u>2 930 571,39</u>	<u>1 986 446,60</u>	<u>1 986 446,60</u>	<u>2 901 479,60</u>
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	1 654 827,26	1 654 827,26	1 655 380,60	0,00	0,00	0,00
	<u>1 654 827,26</u>	<u>1 654 827,26</u>	<u>1 655 380,60</u>	<u>63 175,00</u>	<u>63 175,00</u>	<u>63 175,00</u>
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä						
Rahoitusmarkkinavälineet	200 000,00	200 000,00	200 000,00	0,00	0,00	0,00
	<u>200 000,00</u>	<u>200 000,00</u>	<u>200 000,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	29 948 866,11	29 948 866,11	34 121 995,63	32 877 112,77	32 877 112,77	36 197 519,81
Rahoitusmarkkinavälineet	2 970 646,35	2 970 646,35	3 074 369,73	2 321 309,57	2 321 309,57	2 339 408,58
	<u>32 919 512,46</u>	<u>32 919 512,46</u>	<u>37 196 365,36</u>	<u>35 198 422,34</u>	<u>35 198 422,34</u>	<u>38 536 928,39</u>
	<u>36 379 853,94</u>	<u>36 775 892,94</u>	<u>41 982 317,35</u>	<u>37 248 043,94</u>	<u>37 248 043,94</u>	<u>41 501 582,99</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:						
Korkotuloiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta			19 928,81			-1 202,39
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		396 039,00			0,00	
Muita arvonorotuksia		0,00	396 039,00		0,00	0,00
			<u>5 206 424,41</u>			<u>4 253 539,05</u>

5.2. Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

6. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset:	2016		2016		2015		2015	
	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	
Hankintameno 1.1.	2 634 418,20	63 175,00	0,00	2 634 418,20	66 500,00	0,00		
Vähennykset	-30 758,21	-3 325,00	0,00	0,00	-3 325,00	0,00		
Hankintameno 31.12.	<u>2 603 659,99</u>	<u>59 850,00</u>	<u>0,00</u>	<u>2 634 418,20</u>	<u>63 175,00</u>	<u>0,00</u>		
Kertyneet poistot 1.1.	-94 749,60			-70 043,00				
Tilikauden poistot	-13 985,17			-24 706,60				
Kertyneet poistot 31.12.	<u>-108 734,77</u>			<u>-94 749,60</u>				
Arvonlentumiset 1.1.	-553 222,00			-553 222,00				
Arvonlentumiset 31.12.	<u>-553 222,00</u>			<u>-553 222,00</u>				
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>1 941 703,22</u>	<u>59 850,00</u>	<u>0,00</u>	<u>1 986 446,60</u>	<u>63 175,00</u>	<u>0,00</u>		

Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:

	2016	2015
Jäljellä oleva hankintameno	395 311,44	395 311,44
Kirjanpitoarvo	395 311,44	395 311,44
Käypä arvo	211 806,07	395 311,44

7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä

	2016	2015
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä		
Hankintameno 1.1.	0,00	560 802,54
Lisäykset	67 347,40	0,00
Vähennykset	-234 241,13	0,00
Siirrot erien välillä	1 898 160,35	0,00
Hankintameno 31.12.	1 731 266,62	560 802,54
Arvon alentumiset 1.1.	0,00	0,00
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	-42 194,71	0,00
Tilikauden arvonalentumiset	-34 244,65	0,00
Arvon alentumiset 31.12.	-76 439,36	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 654 827,26	560 802,54
Saman konsernin yritysten liikkeeseenlaskemat rahoitus-		
markkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		
Hankintameno 1.1.	0,00	66 500,00
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	-3 325,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	63 175,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	63 175,00
Omistusyhteisöryitysten liikkeeseenlaskemat rahoitus-		
markkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00
Lisäykset	200 000,00	0,00
Hankintameno 31.12.	200 000,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	200 000,00	0,00
Yhteensä	1 854 827,26	623 977,54

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö

TASEEN LIITTEET 31.12.2016

7.1. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä

Osakkeet ja osuudet

	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Asunto Oy Kemin Rautiaisenkulma	Kemi	100,00	287 602,80	2,12
Yhteensä			287 602,80	2,12

7.1. Sijoitukset LähiTapiola-ryhmän konsolidoituun tilinpäätökseen kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet, käyttöomaisuus

	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
LähiTapiola Palvelut Oy	Espoo	0,59 %	18 009 833,34	844 406,06
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa	Espoo	7,61 %	11 271 977,22	3 554 257,80
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	Espoo	0,60 %	1 214 357 339,80	168 300 985,70

Yhteensä 1 243 639 150,36 172 699 649,56

Osakkeet ja osuudet, sijoitusomaisuus

	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
LähiTapiola KR PK2 Ky	Espoo	2,79 %	21 109 491,63	-235 041,45
LähiTapiola Pääomasijoitus GP Oy	Espoo	0,22 %	102 443,59	3 205,25
LähiTapiola Pääomasijoitus I Ky	Espoo	0,22 %	43 120 555,38	1 904 541,10
Yhteensä			64 332 490,60	1 672 704,90

7.2 TASEEN LIITETIETO 31.12.2016

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö KONSERNI
MUUT SJOITUKSET

Arvopaperi	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Outokumpu Oyj	0,01	22 180,00	188 640,90	188 640,90	Suomi
MUUT		43 900,00	544 717,80	714 591,40	
Yhteensä		66 080,00	733 358,70	903 232,30	
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
MUUT		17,00	1 134,55	1 134,55	
Yhteensä		17,00	1 134,55	1 134,55	
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
MUUT		34 400,00	225 017,30	229 320,00	
Yhteensä		34 400,00	225 017,30	229 320,00	
Sijoitusrahastot					
Amundi ETF MSCI Emerging Markets UCITS ETF			654 259,85	668 840,20	Ranska
Amundi ETF S&P 500 UCITS ETF			350 067,99	383 177,60	Luxemburg
BNP Paribas Global Senior Corporate Loans			811 282,82	811 282,82	Ranska
DB X-TRACKERS II IBOX CORP			561 637,28	585 273,00	Saksa
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri A			291 524,67	358 169,26	Suomi
LähiTapiola Eurooppa A			270 239,50	344 971,49	Suomi
LähiTapiola High Yield A			534 225,60	718 902,74	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A			188 021,15	405 148,22	Suomi
LähiTapiola Infra A			144 561,25	213 776,43	Suomi
LähiTapiola Japani A			336 100,28	432 127,07	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A			1 698 643,89	1 787 435,67	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A			470 568,42	579 753,64	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A			1 453 674,21	1 679 550,24	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A			179 059,78	282 591,09	Suomi
LähiTapiola Lyhytkorko A			1 286 065,64	1 304 678,17	Suomi
LähiTapiola Osinko A			157 162,00	211 302,72	Suomi
LähiTapiola Osinko Suomi A			124 239,83	201 950,74	Suomi

LähiTapiola Pitkäkorko A	679 673,80	787 503,26	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	4 082 879,22	4 569 478,74	Suomi
LähiTapiola Skandinavia A	550 000,00	579 645,00	Suomi
LähiTapiola Suoja A	583 193,45	616 373,46	Suomi
LähiTapiola USA A	587 935,61	1 121 908,50	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	3 570 367,61	4 440 912,04	Suomi
Pimco Socially Responsible EM Bond Fund I-EUR HA	1 228 185,35	1 349 640,61	Irlanti
Seligson Euro Corporate Bond	250 000,00	282 291,60	Suomi
UBAM - Euro 10-40 Convertible Bond	1 133 266,29	1 133 266,29	Luxemburg
Winton Diversified Fund Lux-B Eur Oct 2016 series1	220 000,00	221 578,41	Luxemburg
iShares Barclays Capital Euro Corporate Bond	2 207 820,20	2 251 944,45	Irlanti
iShares Euro Corp Bnd ex-fin	1 944 737,50	1 988 366,10	Irlanti
MUUT	354 327,59	363 565,79	
Yhteensä	26 903 720,78	30 675 405,35	
Pääomasijoitusrahastot			
Aberdeen Property Fund Finland I Ky	405 525,25	405 525,25	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi Ky	589 159,91	616 438,95	Suomi
Tapiola KR I Ky	1 044 843,00	1 044 843,00	Suomi
Tapiola KR IV Ky	46 106,63	246 096,23	Suomi
Yhteensä	2 085 634,79	2 312 903,43	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä	100 497,00	29 948 866,12	34 121 995,63

8.1. Muut lainasaamiset erittely vakuuden mukaan

8.2. Pääomalainojen yhteismäärä

	2016	2015
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä (Kiinteistöyhtiöt)	59 850,00	0,00
Jäljellä oleva hankintameno	59 850,00	0,00

9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	2016				2015			
	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Liikearvo	Kalusto	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Liikearvo	Kalusto
Hankintameno 1.1.	1 724 029,40	0,00	0,00	731 788,77	1 670 554,77	0,00	0,00	727 867,39
Lisäykset	832,00	47 523,04	0,00	24 426,25	0,00	0,00	0,00	60 373,04
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-950,00	53 474,63	0,00	0,00	-56 451,66
Siirrot erien välillä	-156 090,79	13 250,82	0,00	-268 678,33	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	1 568 770,61	60 773,86	0,00	486 586,69	1 724 029,40	0,00	0,00	731 788,77
Kertyneet poistot 1.1.	-935 599,59	0,00	0,00	-423 775,47	-718 042,66	0,00	0,00	-335 887,69
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poi	156 090,79	0,00	0,00	224 328,33	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poistot	-222 511,80	0,00	0,00	-71 784,89	-217 556,93	0,00	0,00	-87 887,78
Kertyneet poistot 31.12.	-1 002 020,60	0,00	0,00	-271 232,03	-935 599,59	0,00	0,00	-423 775,47
Kirjanpitoarvo 31.12.	566 750,01	60 773,86	0,00	215 354,66	788 429,81	0,00	0,00	308 013,30

10.1. Oman pääoman muutokset

	1.1.2016	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2016	1.1.2015	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2015
Pohjarahasto	768 752,32	0,00	0,00	768 752,32	768 752,32	0,00	0,00	768 752,32
Takuupääoma	6 212 333,03	0,00	0,00	6 212 333,03	6 212 333,03	0,00	0,00	6 212 333,03
Varmuusrahasto	740 571,33	1 811 303,38	0,00	2 551 874,71	740 571,33	0,00	0,00	740 571,33
Tilikauden voitto	1 811 303,38	613 094,11	-1 811 303,38	613 094,11	0,00	0,00	0,00	1 811 303,38
Oman pääoman muutokset yhteensä	9 532 960,06	2 424 397,49	-1 811 303,38	10 146 054,17	7 721 656,68	0,00	0,00	7 721 656,68

10.2. Arvonkorotusrahaston erittely

10.3. Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

Tilikauden voitto	613 094,11	1 811 303,38
+ Muu vapaa pääoma		
Varmuusrahasto	<u>2 551 874,71</u>	<u>740 571,33</u>
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	<u><u>3 164 968,82</u></u>	<u><u>2 551 874,71</u></u>

11. Tilinpäätössiirtojen kertymä

12. Korvausvastuu

13. Muut pakolliset varaukset

14. Laskennalliset verovelat

	2016	2015
Arvostuseroista laskettu verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana.	<u>201 840,00</u>	<u>0,00</u>
	<u><u>201 840,00</u></u>	<u><u>0,00</u></u>

15.1. Saamisten erittely

Saamiset saman konsernin yrityksiltä	2016	2015
Jälleenvakuutus toiminnasta		
Muut saamiset	<u>61 816,85</u>	<u>0,00</u>
	<u><u>61 816,85</u></u>	<u><u>0,00</u></u>

15.2. Velkojen erittely

Velat saman konsernin yrityksille	2016	2015
Ostovelat	123 638,65	0,00
Muut velat	<u>4 926,67</u>	<u>0,00</u>
	<u><u>128 565,32</u></u>	<u><u>0,00</u></u>

15.3. Siirtovelkojen erittely

	2016	2015
Velat henkilöstölle	424 008,76	393 523,73
Muut siirtovelat	<u>80 766,57</u>	<u>81 088,33</u>
	<u><u>504 775,33</u></u>	<u><u>474 612,06</u></u>

16. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

16.1. Vakuudet

16.2. Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut

Arvonlisäverovastuut

Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen

Konserniyritykset	952 534,52	0,00
Yhteistoimintayritykset	<u>2 885 767,00</u>	<u>3 151 695,97</u>
	<u>3 838 301,52</u>	<u>3 151 695,97</u>

Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu

- 10 v. tarkistuskausi

Muut ryhmän yritykset	<u>55 897 024,33</u>	<u>53 322 373,84</u>
	<u>55 897 024,33</u>	<u>53 322 373,84</u>

Muut vastuusitoumukset

Merkintäsitoumukset	<u>894 846,54</u>	<u>1 192 430,52</u>
	<u>894 846,54</u>	<u>1 192 430,52</u>

Yhtiön ja LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, joka määrittelee periaatteet LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön johtaman ryhmittymän yhtiöiden vakavaraisuuden varmistamiseksi. Lisäinformaatiota yhteisvastuusopimuksesta on Riskienhallinnan liitetiedossa kohdassa 2.1. Vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

17. Lähipiirilainat (VYL 8 luku 11 §)

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiön lähipiirin muodostaa yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tämän sijainen sekä johtoryhmän jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet ja yhtiöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät merkittävää äänivaltaa.

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiön lähipiirirekisteriin kuuluville myönnettyt lainat

Tytäryhtiöt	59 850,00
Osakkuusyritykset ja yhteisyritykset	0,00
Yhteisön tai sen emoyhtiön johtoon kuuluvat avainhenkilöt	0,00
Muut lähipiiriin kuuluvat osapuolet	<u>0,00</u>
	59 850,00

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Laina-aika on pääsääntöisesti 10-40 vuotta ja korko kiinteä.

17.1. Lähipiiriliiketoimet (KPA 2 luku 7 b §)

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiön vakuudet ja vastuusitoumukset konsolidointiryhmän yhtiöiden hyväksi on esitetty liitteellä . Muiden lähipiiriin kuuluvien hyväksi ei ole annettu vakuuksia eikä vastuusitoumuksia.

Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset on ilmoitettu liitteellä.

Muut liitetiedot

Tulosanalyysi

(tuhatta euroa)	2016	2015	Muutos	Muutos %
Vakuutusmaksutuotot	24 019	23 861	158	0,7 %
Korvauskulut	-17 825	-20 734	2 909	-14,0 %
Liikekulut	-6 525	-6 796	271	-4,0 %
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-331	-3 669	3 338	-91,0 %
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset ja niiden oikaisut	1 385	2 013	-628	-31,2 %
Muut tuotot ja kulut	7	109	-102	-93,6 %
Liikevoitto	1 061	-1 547	2 608	-168,6 %
Tasoitusmäärän muutos	-321	3 747	-4 068	-108,6 %
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	740	2 200	-1 460	-66,4 %
Tuloverot ja muut välittömät verot	-127	-389	262	-67,3 %
Kauden voitto	613	1 811	-1 198	-66,2 %
Liikevoitto	1 061	-1 547	2 608	-168,6 %
Arvostuserojen muutos *)	953	-5 065	6 018	-118,8 %
Kokonaistulos	2 014	-6 612	8 626	-130,5 %

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Sijoitusjakauma käyvin arvoin 1.1. - 31.12.2016

	Perusjakauma				Riskijakauma		
	31.12.2016		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2015
	milj.eur	%	milj.eur	%	milj.eur	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	29,0	65,9	27,0	63,6	29,0	65,9	63,6
Lainasaamiset ¹⁾	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
Joukkovelkakirjalainat	25,7	58,4	24,5	57,7	25,7	58,4	57,7
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	3,3	7,5	2,5	5,9	3,3	7,5	5,9
Osakesijoitukset yhteensä	8,7	19,8	8,2	19,3	8,7	19,8	19,3
Noteeratut osakkeet ³⁾	7,9	17,9	7,4	17,5	7,9	17,9	17,5
Pääomasijoitukset ⁴⁾	0,1	0,3	0,1	0,2	0,1	0,3	0,2
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	0,7	1,6	0,7	1,6	0,7	1,6	1,6
Kiinteistösijoitukset yhteensä	6,1	13,8	7,3	17,2	6,1	13,8	17,2
Suorat kiinteistösijoitukset	2,9	6,7	3,0	7,0	2,9	6,7	7,0
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	3,2	7,2	4,3	10,2	3,2	7,2	10,2
Muut sijoitukset	0,2	0,5	0,0	0,0	0,2	0,5	0,0
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
Muut sijoitukset ⁷⁾	0,2	0,5		0,0	0,2	0,5	0,0
Sijoitukset yhteensä	44,0	100,0	42,5	100,0	44,0	100,0	100,0
Johdannaisten vaikutus ⁹⁾							
Sijoitukset yhteensä	44,0	100,0	42,5	100,0	44,0	100,0	100,0

Jvk-salkun modifioitu duraatio

3,9

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).

Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tieto.

9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle 1.1.-31.12.2016

	Sijoitusten nettotuotot markkina arvo 8)	Sitoutunut pääoma 2)	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012		
Tuotto € % sit. pääomalle	milj. euroa	milj. euroa	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	1,5	28,5	5,4	0,8		0,9	3,9
Lainasaamiset 1)	0,0	0,0			3,6		
Joukkovelkakirjalainat	1,5	24,5	6,3	0,8			
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset 1) 2)	0,0	4,0	0,5	0,4	4,6		
Osakesijoitukset yhteensä	0,6	7,8	7,8	11,0	0,9	10,0	9,7
Noteeratut osakkeet 3)	0,6	7,1	8,3	11,7	8,8		
Pääomasijoitukset 4)	0,0	0,1		0,0	9,3		
Noteeraamattomat osakkeet 5)	0,0	0,7	3,4	3,9			
Kiinteistösijoitukset yhteensä	0,3	6,4	4,9	4,6	0,0	-6,2	2,1
Suorat kiinteistösijoitukset	0,1	2,9	3,3	2,6	-0,8		
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	0,2	3,5	6,1	6,2	-7,4		
Muut sijoitukset	0,0	0,0	2,2	0,0	3,6		
Hedge- rahastosijoitukset 6)	0,0	0,0					
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0					
muut sijoitukset 7)	0,0	0,0	2,2			1,6	0,0
Sijoitukset yhteensä	2,5	42,8	5,8	3,2	4,0	-1,1	2,3
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-0,1	0,0					
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo	2,3	42,8	5,8	2,8	3,5	-2,2	2,1

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutuotot ennen
jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Vahinkovakuutusyhtiön tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot
Korvauskulut
Liikekulut
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset,
niiden oikaisut ja arvон muutokset
Muut tuotot ja kulut
Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista ¹

Liikevoitto tai -tappio

Tasoitusmäärän muutos

Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja
Tuloverot ja muut välittömät verot
Vähemmistöosuudet ¹

Tilikauden voitto tai tappio

¹ Koskee konsernitilinpäätöstä

Hallituksen toimintakertomuksessa liikevoitosta
(-tappiosta) käytetään termiä liiketulos ja tiikauden
voitosta (tappiosta) termiä tilikauden tulos.

Kokonaistulos

= Liikevoitto tai -tappio
+ Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvон
rahaston ja arvonorotusrahaston muutos

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvo)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo) suhteessa
sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja
sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden
aikana tapahtuneet kassavirrat.

Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in
kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin,

että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun
markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat
painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden
pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai
tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

= Sijoitustoiminnan suorat nettotuotot kirjanpidossa
+ Arvonmuutokset kirjanpidossa
+ Arvostuserojen muutos

Sijoitusjakauma käyvin arvo)

Sijoitussidonnaisten vakuutuksen sijoitukset eivät ole
mukana sijoitusjakaumassa. Korkorahastoista pitkän
koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja
lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin.

Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin
muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat
kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan
kiinteistöisijoituksiin.

Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset
arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat premiot
kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

Raportin kohtaan Muut rahoitusmarkkinavälineet ja
talletukset otetaan mukaan tase-erä Rahat ja
pankkisaamiset, kauppahintasaamiset ja -velat sekä
johdannaisten vakuudet.

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvo)

Liikevoitto tai -tappio
+ Korkokulut ja muut rahoituskulut
+ Perustekorkokulu
+ Arvonorotusrahastoon/käyvän arvон rahastoon
kirjattu arvonorotus/peruutus
= $\frac{\text{+ Sijoitusten arvostuserojen muutos}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
- Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélka
+ Sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen
tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Tunnusluvussa muihin rahoituskuluihin sisällytetään
muut vieraasta pääomasta aiheutuneet erät kuin
korkokulut, esimerkiksi tuloslaskelman eriin kirjatut
korollisen vieraan pääoman kurssivoitot ja -tappiot.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Lukumäärässä otetaan huomioon palveluksessa olleiden henkilöiden mahdollinen osa-aikaisuus. Henkilökuntaan kuuluvaksi lasketaan ne henkilöt, joille maksetaan tilikauden aikana palkkaa.

Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Vahinkosuhde

Vahinkosuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Liikekulusuhde

$$= \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde prosentteina

= Vahinkosuhde + Liikekulusuhde

Riskisuhde (hallituksen toimintakertomus)

Riskisuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Toimintakulusuhde prosentteina (hallituksen toimintakertomus)

$$= \frac{\text{Liikekulut + Korvaustoiminnan hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 613 094,11 euroa käytetään seuraavasti:

Varmuusrahastoon siirretään	613 094,11
josta maksettavaksi takuupääoman korkoa	226 128,92

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään, jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Pohjarahasto	768 752,32
Takuupääoma	6 212 333,03
Varmuusrahasto	2 938 839,90
Edellisten tilikausien voitto	0,00
	<hr/>
	9 919 925,25

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2016 allekirjoitukset

Rovaniemellä 28. päivänä maaliskuuta 2017

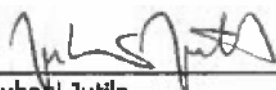
LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö

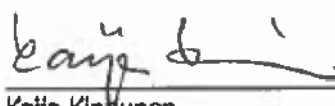
Marjatta Leviskä
toimitusjohtaja

Mikko Kurtti
hallituksen puheenjohtaja

Juhani Jutila

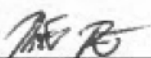
Kaija Kinnunen

Kari Kuosmanen

Pentti Neitola

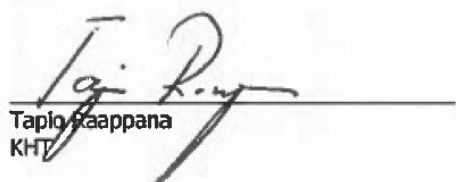
Risto Rantala

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Rovaniemellä 11. päivänä huhtikuuta 2017

KPMG Oy Ab

Tapio Saappana
KHT

Tilintarkastuskertomus

KPMG Oy Ab
Isokatu 32 B
90100 OULU

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Tilintarkastuskertomus

LähiTapiola Lappi Keskinäisen Vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet LähiTapiola Lappi Keskinäisen Vakuutusyhtiön (y-tunnus 0277001-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään selkeitä, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhtiö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumia tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhtiö pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Rovaniemellä 11. huhtikuuta 2017

KPMG OY AB

Tapio Raappana
SHT

Yhteystiedot

LähiTapiola Lappi

Rovakatu 27
96200 ROVANIEMI

www.lahitapiola.fi